

III/4 Sekundární deklinační paradigmata: adjektiva

Z výkladu 1. kapitoly této III. knihy víme, že kategoriální paradigma morfosyntaktické třídy ADIECTIVVM sestává z právě tří sématických kategorií, PÁD, ČÍSLO, ROD, a ty že musíme důsledně oddělovat od morfologických transformací, jakými lze u adjektiva rozlišit stupeň či determinovanost, popřípadě od adjektiva odvodit adverbium nebo predikativ, neřku-li substantivum. Formální paradigmata, jež jsou pro každou lexikální jednotku individuální, se podobně jako u substantív pokusíme uchopit pomocí deklinačních typů, tedy souborů koncovek, které u téže lexikální jednotky dokáží obsloužit všechny předepsané kombinace sémát. Deklinační typ adjektiva budeme v této práci vykládat jako strukturu odvozenou od deklinačního typu substantiva — a jedině pro tuto výkladovou odvozenost označujeme adjektivní deklinaci za sekundární a substantivní za primární. To, co se v indoeuropeistické tradici označuje za «sekundární» deklinaci adjektivní vůči «primární» deklinaci rovněž adjektivní, vykládáme zde jako deklinaci složenou, kompositní v kontextu širě pojaté deklinace komplexů (cap.6,7).

4.1 Celkový pohled na deklinační typ adjektivní

Deklinační typ zobrazíme jako dvojici rodově specifických tabulek, z nichž jedna každá vychází z některého z deklinačních typů substantivních. Jednotlivým tabulkám, představujícím MASC a FEM, budeme říkat DÍLČÍ sekundární TYPY. Uplatňuje se přitom rodová vyhraněnost primárních typů substantivních, takže dílčí typy adjektiva jsou pro MASC odvozeny od substantivních typů I, I.a, I.b a II, pro FEM pak od IV, IV.a, IV.b a V.

V litevštině neexistují adjektiva III. deklinace, tedy právě té, jež jediná není rodově specifická. Přesto zavedeme samostatný sekundární typ, kde MASC vychází z primárního typu III. Sice se podle něho skloňuje jediné, navíc ještě sémanticky oslabené a syntakticky omezené adjektivum, drobnou odchylkou se však od něho vytvoří důležitý typ pro skloňování agentivních participií (cf. cap.8).

4.1.1 V úplném deklinačním typu litevského adjektiva nalézáme několik případů synkretismu, tedy nemožnosti rozlišit jistá dvě sémata za současného výskytu sématu třetího.

Synkretismus RODOVÝ, sc. neschopnost formálně rozlišit MASC a FEM, se vyskytuje jediné v kategorii G.PL, kde mají oba rody ve všech formálních paradigmatech shodný morf. V jiných číslech a pádech k synkretismu rodů nedochází.¹

Synkretismus ČÍSLA litevské adjektivum – stejně jako substantivum – mezi SG a PL vůbec nezná. A stejně jako u substantív nelze odlišit morfy pro G.DU a L.DU od morfů G.PL a L.PL (v tomto pořadí).

Specifický synkretismus PÁDU postihuje u adjektiva v obou rodech protiklad V.SG vs. N.SG, zatímco substantiva disponují odlišnými morfy, cf. *míelas Jōnai* ‘milý Jene’, *mielà Marija* ‘milá Marie’ (V.SG) vs. *míelas Jōnas*, *mielà Marijà* (N.SG).² Jinak se u adjektiva

¹ Od synkretismu musíme odlišovat zvláštnosti konkrétních deklinačních typů. Ve dvou z nich splývají koncovky A.SG MASC a A.SG FEM, cf. 4.4.5.

² V uvedených příkladech mají substantivum i adjektivum v N.SG MASC i FEM stejný koncovkový morf, což je dáno blízkou příbuzností příslušných primárních a sekundárních paradigmat. Ve V.SG MASC a FEM mají adjektiva stejnou koncovku jako v N.SG MASC a FEM, substantiva však jinou (pro FEM je rozdíl «pouze» v poloze přízvuku).

vyskytují tytéž případy pádového synkretismu jako u substantíva, tedy v obou rodech mezi N//V.PL a dále ve V//N//A.DU, jak to znázorňuje tabulka T 1 v 1. kapitole této knihy.

Nerozlišitelnost N.SG :: V.SG u adjektív při plné rozlišitelnosti obou pádů u substantív je něco, co mezi indoevropskými jazyky od nejstarších doložených památek společně ozvláštňuje větve baltských, slovanských a germánských jazyků — a co zároveň zapadá do většího souboru odchylek, jimiž se právě v oněch třech větvích liší adjektívní deklinace od substantívni: uplatňují se zvláštní adjektívní koncovky, paradigmaticky se rozvinula dvojí adjektívní flexe. Připomeňme si, že «klasické» indoevropské jazyky – řečtina, latina, sanskrt – skloňují adjektíva naprosto stejně jako substantíva (díky čemuž pak adjektíva též velmi lehce syntakticky substantivizují) a ve formálních paradigmatech svých adjektív N.SG :: V.SG jasně rozlišují; Sókratés se na své soubesedníky s oblibou obrací výrazem $\tilde{\omega}'\gamma\alpha\theta\acute{\epsilon} \equiv \tilde{\omega} \acute{\alpha}\gamma\alpha\theta\acute{\epsilon}$ (cf. N.SG MASC $\acute{\alpha}\gamma\alpha\theta\acute{\omicron}\varsigma$ ‘dobrý, urozený’), Horatius se ptá *quid agis, dulcissime rerum?* ‘jak se máš, můj nejdražší?’ (cf. N.SG MASC *amicus dulcissimus* ‘přítel nejmilejší’).³

4.1.2 V podstatě všechny odchylky sekundární deklinace adjektívní od primární substantívni jsou soustředěny v dílčích typech MASC. Jde především o výskyt zvláštních, sekundárních koncovek signalizujících «nesubstantívni deklinaci». Tyto koncovky charakterizují nejen adjektíva, ale též prónómína, numerálie a participia, jež za samostatné slovní druhy nepokládáme (cf. capita 6 et 8). Uplatňují se podle principu silné ikoncity (cf. 2.2). Ikonické nesubstantívni koncovky maskulína se projevují v kategoriích D.SG, L.SG, N.PL, a D.PL (jakož i D&I.DU). Jde právě o ty koncovky, jimiž se ve smyslu tabulek T 2.1 a T 2.2 liší morfonologické schéma **P** od schématu **I**. Jejich distribuce může mít v jednotlivých dílčích typech různý rozsah, pokrývají

- (α) D.SG, L.SG, D.PL (včetně D&I.DU) a N.PL;
- (β) D.SG, L.SG, D.PL (včetně D&I.DU);
- (γ) D.SG, L.SG.

Ikonické koncovky D.SG a L.SG se uplatňují ve všech sekundárních typech, ikonické koncovky D.PL (včetně D&I.DU) jen v některých z nich, ikonické koncovky N.PL pak v ještě menší části typů.

Sekundární typy adjektívní deklinace maskulín vycházejí z primárních substantívni typů **I**, **I.a**, **I.b**, **II** a **III**. Budeme je označovat tak, že k primárnímu typu přidáme horní index α , β nebo γ , jímž vyjádříme rozsah výskytu nesubstantívni koncovek. Výrazy **I.b ^{α}** , **I.b ^{β}** , **I.b ^{γ}** tak označují tři různé sekundární typy, jež jsou všechny utvořeny od téhož typu primárního (**I.b**) a liší se mezi sebou právě jen mírou uplatnění nesubstantívni koncovek. Primární typ **I.b** je výjimečný tím, že u sebe připouští všechny tři indexy, tedy všechny tři distribuce nesubstantívni koncovek. Ostatní primární typy připouštějí vždy jen jedinou distribuci. Sekundární typy **II ^{β}** a **III ^{β}** se navíc vyznačují palatalizací (vokální base) svých koncovek v jistých kategoriích.

³ Můžeme-li dnes v češtině vzdor všemu snadno oslovovat pouhým nominativním tvarem adjektíva, cf. *milej zlatej*, je to proto, že čeština jeden z výše uvedených rysů, plně paradigmatickou dvojí flexi adjektív, v pozdějším vývoji zase odstranila. Snadná substantivizace adjektíva německého je pak možná jen díky tomu, že se ve flexi druhotně uplatnil člen. Litevština, která ani jednu z těchto změn neprovedla, svá prvotní adjektíva v základním, nekompozitním tvaru substantivizovat nedovede a vokativ se u takových adjektív vyskytne jedině ve shodném přívlastku, jak jsme předvedli výše, cf. čes. *mladý muži, pust'te tu paní sednout*.

Všechny sekundární typy se od primárních liší ještě tím, že v kategorii V.SG mají morf kategorie N.SG — s výjimkou typu **I.b^γ**, který má ve V.SG odpovídající morf primární deklinace substantivní, cf. 4.3.5. Morfy N.SG typů **I.b^α** a **II^β** se v některých formálních paradigmatech, sc. u některých konkrétních lexikálních jednotek chovají, jako by měly změněnu prosodickou charakteristiku, cf. 4.3.3, 4.3.6. Jeden úzce specifický soubor adjektiv se v maskulínu skloňuje podle primárního, substantivního paradigmatu (jde o I. deklinaci).

4.1.3 Dílčí typy FEM se v sekundární, adjektivní deklinaci od primárních, substantivních liší pouze obecným adjektivním synkretismem v kategoriích V&N.SG. Jinak jsou totožné se substantivními typy **IV**, **IV.a**, **IV.b** a **V**. Na pozadí takto obecné charakteristiky lze předvést dvě možné odchylky:

- Ve V.SG má sekundární deklinace stejný morf jako v N.SG. Pokud však dílčí typ MASC použije ve vokativu zvláštní, substantivní koncovky, použije zvláštní substantivní koncovky i dílčí typ FEM (týká se jedině **V**. deklinace).

- Pokud u některé lexikální jednotky mění morf N.SG MASC svou prosodickou charakteristiku, mění ji stejným způsobem i morf N.SG FEM (týká se typů **IV.b** a **V**). Jeden úzce specifický soubor adjektiv se ve feminínu skloňuje podle primárního, substantivního typu, tedy s odlišením N.SG a V.SG (jde o **V**. deklinaci).

4.1.4 Spojením dílčích typů pro MASC a FEM vznikne vlastní úplný typ adjektivní deklinace. Celkový výčet všech možných typů podává tabulka T 4.1.

T 4.1	MASCVLINVM	FEMININVM
	I^α	IV_{adj}
	I.a^α	IV.a_{adj}
	I.b^α	V_{adj}
	I.b^β	V_{adj}
	I.b^γ	V_{adj}
	II^β	IV.b_{adj}
	III^β	IV.b_{adj}
	I	V

Uvedených osm adjektivních typů jsou výkladové konstrukty, jež v této práci zavádíme. Tvrdíme, že jimi lze popsat skloňování všech adjektiv v litevském spisovném jazyce (poslední řádek je vyhrazen onomu zvláštnímu případu, kdy se adjektivum skloňuje podle dvojice primárních, substantivních typů). Netvrdíme, že standardní litevské gramatiky se všemi uvedenými typy – jakožto s typy – pracují. Podrobnou podobu jednotlivých adjektivních typů, jejich produktivitu a případnou sémantickou charakteristiku rozebereme v následujících oddílech 4.2 a 4.3. V závěrečném oddíle 4.4 podáme příklady skloňování, včetně kontrastů mezi adjektivy a substantivy.

4.2 Vnitřní uspořádání deklinačních typů

4.2.1 Tabulka T 4.2/1 nabízí synoptický přehled všech sedmi sekundárních dílčích typů, jež obsluhují litevské adjektivum v maskulinu (jsou opatřeny indexy α , β , γ). Primární typ **I**, podle něhož lze též jistá zvláštní adjektiva v MASC skloňovat, do tabulky pro nedostatek místa již nezařazujeme; konfrontaci předvedeme v oddíle 4.4. Stejně jako v celé práci je i zde teoretická (spíše než okrajová) kategorie duálu vyvedena menším písmem.

T 4.2/1	I $^{\alpha}$	I.a $^{\alpha}$	I.b $^{\alpha}$	I.b $^{\beta}$	I.b $^{\gamma}$	II $^{\beta}$	III $^{\beta}$
V	as ^h ∅	ĩ-as ^h ∅	ĩs ^{∅∅//h} ∅	ĩs ^{∅∅}	ĩ ^{∅∅}	us ^{∅∅//h} ∅	***
N sg	as ^h ∅	ĩ-as ^h ∅	ĩs ^{∅∅//h} ∅	ĩs ^{∅∅}	ĩs ^{∅∅}	us ^{∅∅//h} ∅	⟨i⟩s ^{∅∅}
A	a ^h ∅	ĩ-a ^h ∅	ĩ ^h ∅	ĩ ^h ∅	ĩ ^h ∅	u ^h ∅	ĩ ^h ∅
G	o ^h ∅	ĩ-o ^h ∅	ĩ-o ^h ∅	ĩ-o ^h ∅	ĩ-o ^h ∅	aus ^{∅∅}	ies ^{∅∅}
D	am ^{∅∅}	ĩ-am ^{∅∅}	ĩ-am ^{∅∅}	ĩ-am ^{∅∅}	ĩ-am ^{∅∅}	ĩ-am ^{∅∅}	ĩ-am ^{∅∅}
I	u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}
L	ame ^{∅∅}	ĩ-ame ^{∅∅}	ĩ-ame ^{∅∅}	ĩ-ame ^{∅∅}	ĩ-ame ^{∅∅}	ĩ-ame ^{∅∅}	ĩ-ame ^{∅∅}
V/N pl	ĩ ^{∅ b}	ĩ ^{∅ b}	ĩ ^{∅ b}	ĩ-ai ^{∅∅}	ĩ-ai ^{∅∅}	ūs ^h ∅	ys ^h ∅
A	us ^{h b}	ĩ-us ^{h b}	ĩ-us ^{h b}	ĩ-us ^{h b}	ĩ-us ^{h b}	ĩ-us ^{h b}	ĩ-us ^{h b}
G	u ^{∅∅}	ĩ-u ^{∅∅}	ĩ-u ^{∅∅}	ĩ-u ^{∅∅}	ĩ-u ^{∅∅}	ĩ-u ^{∅∅}	ĩ-u ^{∅∅}
D	iems ^{∅∅}	iems ^{∅∅}	iems ^{∅∅}	iems ^{∅∅}	ĩ-ams ^{∅∅}	iems ^{∅∅}	iems ^{∅∅}
I	ais ^{∅∅}	ĩ-ais ^{∅∅}	ĩ-ais ^{∅∅}	ĩ-ais ^{∅∅}	ĩ-ais ^{∅∅}	ĩ-ais ^{∅∅}	ĩ-ais ^{∅∅}
L	uose ^{∅∅}	ĩ-uose ^{∅∅}	ĩ-uose ^{∅∅}	ĩ-uose ^{∅∅}	ĩ-uose ^{∅∅}	ĩ-uose ^{∅∅}	ĩ-uose ^{∅∅}
V/N/Adu	u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}	ĩ-u ^{h b}
D	iem ^{-∅∅}	iem ^{-∅∅}	iem ^{-∅∅}	iem ^{-∅∅}	ĩ-am ^{-∅∅}	iem ^{-∅∅}	iem ^{-∅∅}
I	iem ^{-∅∅}	iem ^{-∅∅}	iem ^{-∅∅}	iem ^{-∅∅}	ĩ-am ^{-∅∅}	iem ^{-∅∅}	iem ^{-∅∅}

POZNÁMKY

- Odhlédneme-li od kategorie V.SG, odpovídá sekundární typ **I $^{\alpha}$** primárnímu **P** s tím jediným rozdílem, že nezná dvojhláskové varianty koncovkových morfů.
- U sekundárních typů odvozených od primárního **I.b** vyjadřuje v kategoriích V&N.SG zápis \bar{I} , že příslušný morf nabývá podoby buď s dlouhým, nebo s krátkým vokálem, podle toho, zda na jeho slabiku padne ($\Rightarrow /i/$), nebo nepadne ($\Rightarrow /ĩ/$) přízvuk.
- Že typ **I.b $^{\gamma}$** je na rozdíl od typů **I.b $^{\alpha,\beta}$** vybaven zvláštní, substantivní koncovkou V.SG, je součástí našeho výkladového konstruktů, cf. 4.3.3–5.
- Dvojí prosodické značení $\emptyset\emptyset//h\emptyset$ koncovek N&V.SG vyjadřuje, že příslušný morf má dvojí prosodickou charakteristiku. Zvláštností této alternace je její lexikální specifická: vůči

některým lexikálním jednotkám vystupuje koncovkový morf jako $\emptyset\emptyset$, vůči jiným jako $\text{h}\emptyset$. Míru výlučnosti a výčet takových jednotek podáme v oddílech 4.3.3 (pro I.b^c) a 4.3.6 (pro II^b). O co se opírá jednoznačné prosodické ohodnocení týchž koncovek N&V.SG u typů I.b^{b,y}, předvádíme v části 4.3.5.

• Dílčí typ III^b je ve dvou ohledech defektivní. Kategorie V je u té jediné lexikální jednotky, jež se podle tohoto typu skloňuje (*pàts* ‘sám’ ve smyslu “ipse”, nikoliv “sōlus”) vyloučena sémanticky, a proto v ní žádný morf neuvádíme: políčko V.SG je proškrtnuté, v políčkách V//N.PL, případně V//N//A.DU se uvedené morfy vztahují jediné k N, případně k A. Tvar N.SG *pàt-s* postrádá v koncovce vokalickou basi, její podobu ⟨i⟩ lze ale doložit jak z alomorfu *pat-is*, tak z koncovek participií (cf. 8.1). Vzhledem k prosodickým zvláštěm participií i k osamělosti tvarů *pàt-s//pat-is* je těžké stanovit prosodickou charakteristiku koncovkového morfu: nemůže být $\text{h}\emptyset$ (to by vedlo na **pàt-is*), sotva je $\emptyset\text{b}$ či hb (logicky nelze vyloučit, ale postrádáme analogickou oporu); zápis ⟨i⟩s^{∅∅} přebírá rysy substantivního typu.

4.2.2 Tabulka T 4.2/2 nyní podává synopsi sekundárních dílčích typů litevského feminína.

T 4.2/2	IV _{adj}	IV.a _{adj}	IV.b _{adj}	V _{adj}	V _{subst}
V	a ^{∅b}	ĩ-a ^{∅b}	ĩ ^{∅b//h∅}	ẽ ^{∅∅//h∅} // e ^{h∅}	e ^{h∅}
N sg	a ^{∅b}	ĩ-a ^{∅b}	ĩ ^{∅b//h∅}	ẽ ^{∅∅//h∅}	ẽ ^{∅∅}
A	a ^{h∅}	ĩ-a ^{h∅}	ĩ-a ^{h∅}	e ^{h∅}	
G	os ^{∅∅}	ĩ-os ^{∅∅}	ĩ-os ^{∅∅}	ẽs ^{∅∅}	
D	ai ^{h∅}	ĩ-ai ^{h∅}	ĩ-ai ^{h∅}	ei ^{h∅}	
I	a ^{hb}	ĩ-a ^{hb}	ĩ-a ^{hb}	e ^{hb}	
L	oje ^{∅∅}	ĩ-oje ^{∅∅}	ĩ-oje ^{∅∅}	ẽje ^{∅∅}	
V/N pl	os ^{h∅}	ĩ-os ^{h∅}	ĩ-os ^{h∅}	ẽs ^{h∅}	
A	as ^{hb}	ĩ-as ^{hb}	ĩ-as ^{hb}	es ^{hb}	
G	u ^{∅∅}	ĩ-u ^{∅∅}	ĩ-u ^{∅∅}	ĩ-u ^{∅∅}	
D	oms ^{∅∅}	ĩ-oms ^{∅∅}	ĩ-oms ^{∅∅}	ẽms ^{∅∅}	
I	omis ^{∅∅}	ĩ-omis ^{∅∅}	ĩ-omis ^{∅∅}	ẽmis ^{∅∅}	
L	ose ^{∅∅}	ĩ-ose ^{∅∅}	ĩ-ose ^{∅∅}	ẽse ^{∅∅}	
V/N/A du	i ^{hb}	i ^{hb}	i ^{hb}	i ^{hb}	
D	om ^{-∅∅}	ĩ-om ^{-∅∅}	ĩ-om ^{-∅∅}	ẽm ^{-∅∅}	
I	om ^{-∅∅}	ĩ-om ^{-∅∅}	ĩ-om ^{-∅∅}	ẽm ^{-∅∅}	

POZNÁMKY

- Dvojí prosodické značení vyjadřuje, že příslušný morf má dvojí prosodickou charakteristiku. Rozložení těchto charakteristik ve FEM věrně kopíruje rozložení v MASC. Projevuje se u dílčích typů V_{adj} (paralelně k $I.b^{\alpha}$) a $IV.b_{adj}$ (paralelně k III^{β}), cf. 4.3.6 (Diskuse IV).
- U dílčího typu V_{adj} (paralelně k $I.b^{\gamma}$) se v kategorii V.SG může uplatnit též původní substantivní morf $-e^{h\emptyset}$.
- Ve sloupci s typem V_{adj} je naznačen i typ V_{subst} , tedy primární deklinace, podle níž lze skloňovat úzkou skupinu litevských adjektiv (v rodové dvojici I – V). U typu V_{subst} jsou vyznačeny pouze morfy z kategorií V&N.SG; ostatní morfy mají typy V_{adj} a V_{subst} společně.
- Dolní index $_{adj}$ zdůrazňuje, že tabulka podává dílčí typ feminína adjektivní deklinace. Rozdíl mezi primárním, substantivním a sekundárním, adjektivním typem byl nyní dostatečně objasněn, a proto v dalším textu indexu $_{adj}$ už používat nebudeme.

4.2.3 Volba rodových protějšků, jak ji předvádí tabulka T 4.1, odráží lexikální sémantiku formálních paradigmat (cf. cap.5) a zároveň brání homonymii. V části 2.2.4 jsme upozornili na formální shodu morfu $-i^{\emptyset b}$ jakožto koncovky N.PL v základním typu P a N.SG v odvozeném $IV.b$. Z P se koncovka $-i^{\emptyset b}$ dostala (ve funkci N.PL MASC) do adjektivních typů I^{α} , $I.a^{\alpha}$ a $I.b^{\alpha}$. Ty coby dílčí typy maskulina mají za femininní protějšky po řadě dílčí typy IV , $IV.a$ a V , nikoli $IV.b$, takže výsledná adjektivní paradigmatata nejsou zatížena homonymií vzhledem k funkcím N.PL MASC :: N.SG FEM. Koncovku $-i^{\emptyset b}$ vykazují v N.SG FEM pouze ta adjektiva, jež mají v N.PL MASC koncovky odlišné, sc. $-\bar{u}s^{h\emptyset}$ (III^{β} – $IV.b$) nebo $-ys^{h\emptyset}$ (III^{β} – $IV.b$); to platí i pro participia (cf. 8.1.3).⁴

4.2.4 V prostoru mezi rovinou morfématickou, kde se tvoří morfémy, a morfonologickou, kde se tvoří morfy, lze vidět i jiné vztahy, než vztah funkce a formy, jež bezprostředně slouží větovorbě (usouvztažnění). V části 4.2.1 jsme prohlásili, že jisté koncovky maskulina signalizují «nesubstantivní deklinaci». Taková signalizace zvýrazňuje větné členy v postavení atributu, a tím usnadňuje orientaci ve struktuře věty. Zvláštní případ adjektiv typu I – V přitom dokládá, že podobná signalizace není systémem vynucena (latina ani řečtina ji vůbec neznají), takže její přítomnost, ba hojný výskyt můžeme pokládat za individuální rys jazykového systému litevštiny.

Koncovky signalizující nesubstantivní deklinaci jsou ikonické. Pojmem ikonicity obecně vyjadřujeme, že jistá položka kategoriálního paradigmatu je navzdory rozmanitosti paradigmat formálních vyjadřována jednotně. V kapitole 2 jsme zavedli pojem SILNÁ IKONICITA jako vztah «jeden morfém ~ jeden morf» (nejvýraznějším příkladem je G.PL ~ $u^{\emptyset\emptyset}$) a pojem SLABÁ IKONICITA jako vztah «jeden morfém ~ jednotná struktura morfu při obměnách vokální base» (příkladem budiž A.PL ~ $(-us^{hb} \cong -is^{hb} \cong -as^{hb} \cong -es^{hb})$).

Podíváme-li se synopticky na všechny mužské adjektivní typy, jak je předvádí tabulka T 4.2/1, vidíme, že silnou ikonicitu vykazují velmi mnohé pádové kategorie. V každém muž-

⁴ Maskulinní adjektivní typy $I.b^{\alpha,\beta,\gamma}$, které vycházejí ze základního paradigmatu $I.b$, tedy vzdor symetrii I^{α} – IV , $I.a^{\alpha}$ – $IV.a$ nemají femininní protějšek v typu $IV.b$. V oddíle 6.1 se nicméně seznámíme s maskulinním typem $I.b^{\alpha++}$ o femininním protějšku $IV.b$ (nejznámějším představitelem jsou rodová zájmena jis – $jì$ ‘on – ona’). Takové spojení je možné jen proto, že $I.b^{\alpha++}$ využívá ze schématu P dlouhého alomorfu ie , takže k homonymii nedochází, cf. N.PL MASC $jiē$:: $jì$ N.SG FEM.

ském adjektivním typu můžeme dokonce rozlišit dva druhy koncovek: SPECIFICKÉ, jimiž se jednotlivé typy mezi sebou liší, a UNIFIKOVANÉ, silně ikonické, jež mají všechny typy společné. Specifické jsou koncovky N-A-G.SG (tedy vlastní centrum kategorie pádu, cf. 1.4.2) a (s jistým omezením též) N.PL, unifikované všechny ostatní.⁵ Obou případů lze v systému jazyka využít: specifických koncovek k lexikálněsémantické charakteristice jednotlivých skloňovacích typů (cap.5), unifikovaných k signalizaci nesubstantivní deklinace (cap.6).

Unifikace koncovek se dosahuje jednak tím, že všechny adjektivní typy použijí jistých koncovek s ikonickou hodnotou nesubstantivní deklinace a jimi jednotně nahradí koncovky, jež výchozí typy substantivní vytvářely od své charakteristické vokalické base (e.g. v D.PL – a odvozeně též v D&I.DU – nahradí ikonická nesubstantivní koncovka *-iems^{∅∅}* substantivní koncovky *-ams^{∅∅}*, *-ums^{∅∅}*, *-ims^{∅∅}*), jednak tím, že se koncovky I. deklinace přenesou do II a III (e.g. v I.SG nahradí koncovka *-u^{h b}* z I po řadě koncovky *-umi^{∅∅}* a *-imi^{∅∅}* z II a III). Unifikace se u adjektivních typů II^b a III^b zdůrazňuje navíc tím, že všechny nespecifické koncovky jsou palatalizovány, a to i tehdy, když výchozí substantivní typ takové koncovky sám používá bez palatalizace (e.g. A.PL *-i-us^{h b}* vs. *-us^{h b}* pro II^b vs. II). Skutečnost, že všechny nespecifické koncovky II^b jsou v důsledku unifikace palatalizovány, představuje překážku pro to, aby se od palatalizovaného typu II.a odvodil samostatný dílčí typ adjektivní. Dodejme, že ikonická nesubstantivní koncovka *-i^{∅ b}* je v N.PL prostředkem specifikace, nikoliv unifikace: typy, které ji nemají, lze lexikálněsémanticky užte charakterizovat (cf. 4.3.4–5, cap.5).

4.3 Lexikální charakteristiky adjektivních typů

V části 4.1.4 jsme zavedli osm typů adjektivní, sekundární deklinace jakožto výkladové konstrukty a prohlásili, že jejich pomocí lze popsat všechna litevská adjektiva. Podívejme se nyní, jak se jednotlivé typy mezi sebou liší z hlediska produktivity a stability a jak lze formálně charakterizovat kmeny, které se s nimi spojují. Obecně v této práci uznáváme, že lexikální jednotka je plně zadána teprve tehdy, když je její kmenový morf opatřen prosodickou charakteristikou a přiřazen k flexivnímu (deklinačnímu či konjugačnímu) typu. Lexikálněsémantickou charakteristiku deklinačních typů adjektivních podáme v následující kapitole spolu s charakteristikou typů substantivních.

4.3.1 Deklinační typ I^a – IV je produktivní a početně velmi bohatý. Pojí se s ním adjektivní lexémy základní i odvozené. Jednoslabičné kmeny takových adjektiv mají prosodický rys 2 (A nebo B, podle povahy kmenové slabiky), cf. *áukšt-as* – *aukšt-à* ‘vysoký’ (2A), *žēm-as* – *žēm-à* ‘nízký’ (2B). Prosodickou charakteristiku víceslabičných kmenů určuje slovo tvorný sufix, je-li produktivní;⁶ povětšinou je 1A (*lāim-é* ‘šťěstí’ → *laim-ìng-as* – *laim-ìng-a*

⁵ Na straně unifikovaných, silně ikonických koncovek lze dále vydělit nepalatalizovaný případ (typ I^a) oproti případu palatalizovanému (všechny ostatní typy). Nicméně kromě případné palatalizace není mezi unifikovanými koncovkami různých deklinačních typů žádný rozdíl.

⁶ Názvy barev *raud-ón-as* ‘červený’, *gelt-ón-as* ‘žlutý’, *měl-yn-as* ‘modrý’ jsou co do morfologické struktury jistě odvozená adjektiva, což lze doložit výrazy *raūd-&-zgan-as* > *raūzganas* ‘sytě rudý’ (ale též *rūd-as* ‘hnědý, zrzavý’), *gelt-o* ‘zežloutl’, *měl-sv-as* ‘namodralý’. Nicméně v lexikálním subsystému jazyka jsou jednotky *raud-ón-as*, *gelt-ón-as*, *měl-yn-as* vnímány též, ba především jako

‘ št’astný ’), vzácněji 2A (*gret-à* ‘vedle’ → *grēt-im-as* – *gret-im-à* ‘vedlejší’). Výčet sufixů i s prosodickou charakteristikou uvádí DLKG §§564–8, pisatel sám k němu nemá co dodat.

4.3.2 Typ **I.a^α** – **IV.a** je málo produktivní. Obsahuje několik základních slov (/’naũ-&-i̇-as/ > *naũjas* – *naujâ* ‘nový’, *žãlias* – *žaliã* ‘zelený, syrový’, *šviẽžias* – *šviežia* ‘čerstvý’, /’tušt-&-i̇-as/ > *tũščias* – *tuščia* ‘prázdný’, /’kuřt-&-i̇-as/ > *kuřčias* – *kurčia* ‘hluchý’; všechny zmíněné kmeny jsou 2B) a neproduktivní odvozeniny (*gũl-i* ‘leží’, *gũl-a* ‘uléhá’ → /’gũl-&-st-&-i̇-as/ > *gũlščias* – *gũlščia* (2B) ‘ležatý, vodorovný’, *stãt-o* ‘staví, vztyčuje’ → /’stãt-&-i̇-as/ > *stãčias* – *stãčia* (2B) ‘stojící, vzpřímený’, *klũp-o* ‘padl na kolena, klesl do kolen’ → /’klũp-&-st-&-i̇-as/ > *klũpsčias* – *klũpsčia* (2A) ‘klečící, v pokleku’).⁷ Přesto je početně velmi bohatý. To zajišťují superlativy, jež se pro všechna adjektiva odvozují jednotně sufixem *-i̇-ãus-i̇-as*, *-a*, cf. *gẽr-as* ‘dobrý’ → *ger-i̇-ãus-i̇-as* ‘nejlepší’. Všechny superlativy jsou prosodické charakteristiky 1A. Naopak základní slova a neproduktivní odvozeniny nesou rys 2, nejčastěji v podobě 2B.

DISKUSE I (INTERPRETAČNÍ). V oddíle 3.2 předchozí kapitoly jsme rozebírali, podle čeho rozhodnout, zda substantívum zakončené na *-jas* přiřadíme k deklinačnímu typu **I.a** coby kmen samohláskový, či k typu **I** coby kmen zakončený na souhlásku /j/. Opírali jsme se přitom o drobné asymetrie mezi oběma typy. Adjektivní typy **I^α** a **I.a^α** jsou dokonale paralelní, bez jakékoliv odchylky. Za tohoto stavu lze *naũjas* opravdu interpretovat i jako /’naũ-&-i̇-as/ (**I.a^α**) i jako /’naũj-&-as/ (**I^α**) a ani v dílčím paradigmatu FEM neprokážeme rozdíl mezi **IV** a **IV.a**. Již ve 3.2 jsme upozorňovali, že zařadíme-li FEM *naujâ* jako samohláskový kmen o palatalizované deklinaci, musíme v okrajových, vlastně teoretických pádech N//A.DU počítat s epenthetickým /j/. Pro MASC ted’ musíme dodat, že zařazení k **I.a^α** si žádá epenthetického /j/ i ve tvarech velmi živých, sc. N&D.PL MASC /’naũ-&-i̇[∅]/ > /naũ-’j-i/, /’naũ-&-i̇ems[∅]/ > /naũ-’j-iems/. I za tuto cenu je přiřazení k **I.a^α** – **IV.a** logicky možné a rozhodnout se pro ně můžeme (tím spíš, že nějaké rozhodnutí v našem výkladu přijmout musíme) i třeba s ohledem na vněsystemové indoevropské souvislosti. Jaký to bude mít dopad na interpretaci podobných slov?

U adjektiva *sraũjas* ‘tekoucí silným proudem’ (jeho kořen *SRAU-* lze zapojit do IE souvislostí stejně širokých, jako tomu je u kořene *NAU-*) lze na základě srovnání *sraũ-j-as* :: *srau-n-ũs* ‘idem’ (*sraũjas* je okrajová varianta), vyčlenit segment *-j-* jako epenthetické rozšíření kmene, cf. *srov-ẽ* ‘proud’ (II/4.1.2, II/4.2.1); epenthetické *-j-* se vyskytuje stejně soustavně jako epenthetické *-n-* a můžeme je tedy pokládat za součást kmene. Adjektívum *abuojas* ‘zlý, útočný’ nemá IE souvislosti a uvnitř systému je lze srovnávat jedině s jeho vlastním slovesným derivátem *abuojẽja* ‘stává se zlým, útočným’, kde vidíme sufix *-ẽ-* přidaný za segment *abuoj-*, v němž můžeme vidět jak celý a dále již nedělitelný výchozí kmen, tak kmen *abuo-* rozšířený o epenthetické *-j-*, cf. *tre-j-i* ‘troje’ → *tre-j-ẽ-j-a* ‘ztrojnásobuje’.

Vedle dosud uvedených tří adjektiv na *-jas* lze v litevštině pomocí AtgDLKŽ doložit ještě tyto deriváty slovesné: *pa-šlj-j-a pa-šlij-o pa-šlj-ti* ‘naklání se’ → *pã-šlij-*

výchozí, primitivní kmeny, protože označují «základní» barevné pojmy. Jejich prosodická charakteristika je tak dvojí: 1A jako u odvozených a 2A jako u neodvozených slov.

⁷ Pomocí AtgDLKŽ jsem našel celkem 49 položek, u mnohých lze rozpoznat, že jsou odvozené, a to kmenotvorným rozšířením *-(k)-(st)-i̇-as*, nyní již neproduktivním (cf. DLKG §§ 607, 656).

-as ‘nakloněný’ (s okrajovou variantou *pašlijùs* téhož významu) a dále *āt-šlij-as* ‘šikmý’, *su-síe-j-a su-síe-j-o su-síe-ti* ‘(logicky) souvisí’ → *āt-si-j-as* ‘odtažitý, abstraktní’ (okrajová varianta k *atsajùs* téhož významu), *věj-a vīj-o vý-ti* ‘smotává’ → *ṭ-vij-as* ‘svinutý, zkroucený, točitý’ (nepříznakový tvar).⁸ Výchozí slovesa *vīj-o* a *-šlij-o* (pouze s prefixem) se vyznačují disociací kořenového /ī/ na /i-j/, čímž vzniká *j*-kmen (II/2.3.1), sloveso *síe-j-o* užívá epenthetického *-j*.

Kmenově-deklinační zařazení *naūjas* i všech ostatních adjektiv na *-jas* (jež jsou vesměs málo frekventované, některé navíc představují jen vedlejší alomorfy svých lexémů) tedy záleží na tom, jak se postavíme k segmentu *-j* na rozhraní kmene a koncovky. Při konjugaci jej soustavně vykládáme jako přídavný prvek, který v celém formálním paradigmatu rozšiřuje vokálně zakončený kmen (II/2.3.1), při deklinaci jej ve většině (a někdy i v celku) formálního paradigmatu můžeme vykládat jako výsledek konsonantizace palatalizačního prvku mezi vokalicou finálou kmene a vokalicou basí koncovky, před některými koncovkami však v takovém případě musíme argumentovat ještě dodatečnou epenthésí (cf. *īnfrā* 5.2.2 DISKUSE II).

4.3.3 Typ **I.b^α** – **V** je v jistém ohledu zcela neproduktivní. Ze základních, morfologicky nemotivovaných slov zná pouze *didel-is* (2A) ‘velký’ s archaickou variantou *did-is* (2B), *dešin-ṽs* (2A) ‘pravý’ a *kair-ṽs* (2B) ‘levý’.⁹ Přesto i on je početně velmi bohatý, a to jediné díky komparatívům obou druhů, odvozovaným sufixy *-ès-n-is*, *-è* a *-él-ès-n-is*, *-è*, cf. *gēr-as* ‘dobrý’ → *ger-ès-n-is* ‘lepší’, *ger-él-ès-n-is* ‘o trochu lepší’.¹⁰ Obojí komparativy jsou prosodické charakteristiky 2B.

Adjektivní typ **I.b^α** – **V** se vyznačuje prosodickou zvláštností koncovek N.SG. Jemu příslušné kmene jsou bez výjimky prosodické charakteristiky 2, leč pouze slova *dešin-ṽs* – *dešin-ē* a *kair-ṽs* – *kair-ē* mají přízvuk na koncovce, zatímco *did-el-is*//*did-is* – *did-el-è*//*did-è* stejně jako všechny komparativy (cf. *ger-ès-n-is*//*ger-él-ès-n-is* – *ger-ès-n-è*//*ger-él-ès-n-è*) mají přízvuk na kmenu. Vykládáme to tak, že adjektivní typ **I.b^α** uplatňuje v N.SG MASC koncovku *-īs^h∅*, čímž se vzdaluje substantivnímu typu **I.b** o koncovce *-īs[∅]∅*. V celém typu se vyskytují toliko dvě výjimky, *dešin-ṽs* a *kair-ṽs*, jejichž koncovky musíme interpretovat jako *-īs[∅]∅* podle substantivního typu. V N.SG FEM má koncovka *-è* vždy stejné prosodické rysy jako koncovka maskulína: pro *dešin-ē* a *kair-ē* je *-è[∅]∅*, všude jinde pak *-è^h∅*.

Co bylo řečeno o N.SG, platí i pro V.SG. Dílčí typ **I.b^α** předpokládá, že ve funkci (morfému) V.SG vystupuje koncovka (morf) N.SG. Nominativní koncovka *si* i ve vokativní funkci uchovává svou prosodickou charakteristiku, cf. N.SG MASC *didel-is^h∅ lok-ṽs[∅]∅* ‘veliký medvěd’ → V.SG MASC *didel-is^h∅ lok-ṽ[∅]∅*; analogicky pak uvnitř typu **V** máme N.SG FEM *didel-è^h∅ lók-è[∅]∅* ‘veliká medvědice’ → V.SG FEM *didel-è^h∅ lók-e^h∅*.

O stabilitě prosodické charakteristiky svědčí skutečnost, že pokud adjektivum v důsledku kontaminace (dílčího) typu **I.b^α** typem **I.b^γ** použije ve vokativní funkci

⁸ Předponové sloveso *ṭ-vej-a ṭ-vīj-o ṭ-vý-ti*, které bychom zde potřebovali jako pravý zdroj morfologické motivace, znamená dnes jediné ‘ve-hnal, na-hnal (stádo do ohrady)’ a význam ‘za-vinul, o-vinul’ se pojí s *ṭ-vy-n-ió-j-a ṭ-vy-n-ió-j-o ṭ-vy-n-ió-ti*, nicméně nepředponové *věj-a vīj-o vý-ti* vedle hlavního významu ‘žene (dobytek na pastvu), vyhnal (syna z domu)’ nese též vedlejší ‘splétá (pták hnízdo, dívka věnec, sedlák bič)’, což je etymologicky příbuzné s českým *vije vil vítí*.

⁹ Jiné příklady jsem nenašel ani v gramatikách, ani pomocí AtgDLKŽ.

¹⁰ Je zvláštností těchto sufixů, že se jejich /è/ pod přízvukem nedlouží, cf. I/3.2.2.

specifické substantivní koncovky, pak i tato koncovka se prosodicky připodobňuje koncovce nominativní, cf. N.SG MASC *didel-is*^{h∅} *lok-ȳs*^{∅∅} ‘veliký medvěd’ → V.SG MASC *didel-i*^{h∅} *lok-ȳ*^{∅∅}. Ke kontaminačnímu užití substantivní koncovky dochází i u dílčího typu **V**, cf. N.SG FEM *didel-e*^{h∅} *lók-é*^{∅∅} → V.SG FEM *didel-e*^{h∅} *lók-e*^{h∅}, zde však o přenosu prosodického rysu *h∅* hovořit nelze, protože ve výchozím schématu **V** má již sama substantivní koncovka podobu *-e*^{h∅}. Na druhé straně pak prosodické «výjimky» *dešin-ȳs* – *dešin-é* a *kair-ȳs* – *kair-é* užívají při kontaminaci substantivních koncovek se substantivními prosodickými charakteristikami *-Ī*^{∅∅} a *-e*^{h∅}, sc. *dešinȳ* – *dėšin-e*, *kair-ȳ* – *kaĳr-e*.¹¹

Prosodické charakteristiky podané v této části 4.3.3 odpovídají stavu popsanému v DLKG. Senn (1929: 83), což je nejen učebnice, ale též gramatika s normativními ambicemi, zahrnuje do našeho typu **I.b^α – V** i adjektivní deriváty s předponou *apȳ-* (cf. *sėn-as* ‘starý’ → *apȳ-sen-is* ‘postarší’), jejichž kmeny mají charakteristiku 1A. Tato kodifikace se neprosadila, nyní se adjektiva odvozená předponou *apȳ-* řadí k typu **I.b^γ – V** (cf. 4.3.5 diskuse II). Otrebski (1956: §§285–294) předvádí komparativy obou druhů coby kmeny o dvojí prosodické charakteristice, 1B a 2B, jež nicméně v obou případech mají v N.SG přízvuk na kmenu. To se shoduje s naším výkladem, že příslušné koncovky MASC i FEM nesou prosodické rysy *h∅*. Jablonskis (1922) nám v této otázce žádnou informaci neposkytne. Jeho gramatika přízvučky vyznačuje, ale ne ve všech výskytech (jakoby pouze v případech sporných, nejistých). Tvary N.SG adjektiv našeho typu **I.b^α – V** v jeho knize přízvukem opatřeny nejsou.

4.3.4 Typ **I.b^β – V** vyložíme v části spolu s typem **I.b^γ – V** jako jistou jeho variantu.

4.3.5 Typy **I.b^β – V** a **I.b^γ – V** jsou produktivní, obsahující všechna adjektiva složená i mnoho adjektiv odvozených, jedno již, zda prefixy nebo (slabičnými) sufixy.¹² Neprefixové a zároveň nesuffixové odvozeniny jsou zde zcela okrajové;¹³ neodvozená, morfologicky nemotivovaná adjektiva se nevyskytují vůbec. Z hlediska lexikální sémantiky můžeme slova skloňovaná podle typů **I.b^β – V** a **I.b^γ – V** charakterizovat jako adjektiva s příznakem “(nějakým způsobem) takový, jaký je výchozí pojem nebo soubor pojmů”.

Uvážíme-li, že typ **I.b^α – V** obsahuje pouze tři prvotní, morfologicky nemotivovaná adjektiva, vidíme, že celá škála paradigmát **I.b^{α-β-γ} – V** je vyhrazena pro adjektiva

¹¹ Celá poznámka o kontaminaci se týká úsu, nikoliv systému. Jejím smyslem je upozornit na to, že empiricky lze potkat něco, co systém, zde soustava paradigmatických typů nepopisuje, a zároveň zdůraznit, že i když úsus oproti systému změní fonématickou stavbu koncovek, ve shodě s ním může držet jejich stavbu prosodickou.

¹² Prefix mají v litevštině buď adjektiva odvozená od jiných adjektiv, a ta potom patří k typu **I.b^β//I.b^γ – V**, nebo adjektiva odvozená jako kompositum předpony a substantiva či slovesa. Ta druhá jsou povětšinou typu **II^β – IV.b**, někdy též **I^α – IV**. Sufix – s výjimkou stupňování (cf. 4.3.2–3) a jednoho zvláštního případu (4.3.8) – vede na typ **I^α – IV** nebo právě **I.b^γ – V**. Za sufixy v této práci považujeme jen morfy slabičné. Neslabičné derivační morfy nazýváme kmenovým rozšířením.

¹³ Pomocí AtgDLKŽ jsem našel pouze dva druhotvary vytvořené konverzí: *vāsar-a* (1A) ‘léto’ → *vasār-is* (1B **I.b^γ**) ‘letní’, vedle *vasar-ĳn-is* (1B **I.b^γ**) “idem”; *vakar-aĳ* (2A) ‘západ’ → *vakār-is* (1B **I.b^γ**) ‘západní’, vedle *vakar-ĳn-is* (1B **I.b^γ**) “idem”. DLKG (§ 653) zmiňuje (pouze v N) asi 15 dalších příkladů, jež v DLKŽ buď vůbec chybí, nebo jsou v něm zachyceny jako substantiva, byť i v atributivním postavení, cf. *jaūn-is broliūkas* (DLKŽ) ‘nejmladší bratříček’, dosl. “mladíček bratříček”, zatímco DLKG cituje *jaūn-is brólis* jako výraz s atributem adjektivním.

druhotná, morfologicky motivovaná. Právě v této souvislosti nabývá u paradigm $I.b^{\beta\gamma} - V$ na významu sémantická charakteristika “(nějakým způsobem) takový, jaký je výchozí pojem nebo soubor pojmů”, kterou odlišujeme od vágního “vztahu k jistému pojmu”, jež lze přiřknout každému morfologicky odvozenému adjektivu. Charakteristiku “(nějakým způsobem) takový, jaký je jistý pojem nebo soubor pojmů” zároveň odlišujeme od charakteristiky “intensitou výchozí vlastnosti (o trochu) přesahující jiné”, jež je specifická pro komparatívy, skloňované podle typu $I.b^{\alpha} - V$.

Kmeny, jež se podle typů $I.b^{\beta} - V$ a $I.b^{\gamma} - V$ skloňují, jsou prakticky všechny o prosodické charakteristice 1 (1A i 1B). To má za následek, že v kategoriích N&V.SG MASC se koncovky $-Īs^{\emptyset\emptyset}$ a $-Ī^{\emptyset\emptyset}$ vyskytují téměř výlučně v podobě s krátkým vokálem, tedy $-is$, $-i$. S charakteristikou 2 se mi pomocí AtgDLKŽ podařilo najít jen *pirm(a)dēļs - pirm(a)dēļē* ‘zrozený z prvního vrhu’,¹⁴ *vabzdžialesys - vabzdžialesē* ‘živící se hmyzem’.¹⁵ Tyto ojedinělé příklady mají velkou teoretickou hodnotu v tom, že umožňují upřesnit prosodickou charakteristiku koncovek N&V.SG MASC. Kdybychom totiž disponovali pouze adjektivy charakteristiky 1 (1A i 1B), nemohli bychom rozhodnout, zda koncovky mají charakteristiku $\emptyset\emptyset$ nebo $\text{h}\emptyset$.¹⁶

Formální rozlišení N.SG a V.SG u typu $I.b^{\gamma} - V$ (e.g. N.SG MASC *mēlynāk-is bernēl-is* :: *mēlynāk-i bernēl-i* V.SG MASC ‘modrooký mládenče’, N.SG FEM *mēlynāk-ē mergāit-ē* :: *mēlynāk-e mergāit-e* V.SG FEM ‘modrooká dívenko’) ovlivňuje úsus u typu $I.b^{\beta} - V$, takže ve funkci V.SG lze doložit jak užívání koncovek nominativních (ve shodě s ostatními druhotnými adjektivními typy), tak vokativních (ve shodě s primárními typy substantivními).

FORMÁLNÍ ROZLIŠENÍ A SÉMANTICKÁ CHARAKTERISTIKA I. Typy $I.b^{\beta} - V$ a $I.b^{\gamma} - V$ se od sebe výrazněji liší pouze v maskulinní složce. Ve FEM se rozdíl mezi nimi projevuje jedině v kategorii V.SG, tedy právě v té, kde úsus způsobuje kontaminaci systémových paradigm. Tradiční gramatiky litevštiny s dílčím typem $I.b^{\beta}$ vůbec nepracují. Uznávají toliko dílčí typ $I.b^{\gamma}$ a poznamenávají, že jistá adjektiva podle něho skloňovaná mohou mít v D.PL MASC koncovku $-iems^{\emptyset\emptyset}$ místo $-ĭ-ams^{\emptyset\emptyset}$ (cf. DLKG §553). V našem pojetí však právě to je rozlišující znak deklinačních typů (cf. 4.1.2).

Že analogická záměna $-iems^{\emptyset\emptyset}$ místo $-ĭ-am^{\emptyset\emptyset}$ platí i v D&I.DU MASC, má hodnotu čistě teoretickou: pravděpodobnost jevového pozorování je mizivá; nicméně jediné, co v této práci děláme, jsou právě teoretické výklady (intelektuální konstrukty), takže i s dušalovými odchylkami pracujeme.

Oba dílčí typy rozlišujeme proto, že (i) typ β má pro svou distribuci nesubstantivních koncovek systémovou oporu v typech II^{β} a III^{β} a (ii) používání «odchylné» koncovky $-iems^{\emptyset\emptyset}$ místo $-ĭ-ams^{\emptyset\emptyset}$ (odchylné z hlediska $I.b^{\gamma}$) lze korelovat se sémantickou strukturou slovního kmene.

• Podle (dílčího) typu $I.b^{\gamma}$ se skloňují 1° všechna sekundární adjektiva odvozená od jiných výchozích slov než od adjektív. Jde povětšinou o desubstantiva, cf. *gelež-is* ‘železo’ → *gelež-in-is* (*vīlkas*) ‘železný (vlk)’. Dále pak 2° adjektiva složená o druhé složce nadjek-

¹⁴ Lexikání sémantika postihuje jen obecnou souvislost s prvním vrhem či porodem, takže FEM *pirm(a)dēļē* označuje též – a v textových výskytech mnohem častěji – matku prvoroďičku.

¹⁵ Užívá se o ptácích, obsahuje kmen slovesa *lēsa lēsē lēsti* ‘zobe’ a je analogické k *vabzdžiaēdis* od slovesa *ēda ēdē ēsti* ‘žere’, užívanému o savcích, jako by bylo “hmyzozobý” vedle “hmyzožravý”. (13)

¹⁶ Rysy $\emptyset\emptyset$ (a nikoliv $\text{h}\emptyset$) pak u obou koncovek potvrzují poměrně hojná komposita morfosyntakticky řazená jako přechylovaná substantiva, e.g. *žemdirbys - žemdirbē* ‘zemědělec’.

druhotná, morfologicky motivovaná. Právě v této souvislosti nabývá u paradigmát **I.b^{βγ} – V** na významu sémantická charakteristika “(nějakým způsobem) takový, jaký je výchozí pojem nebo soubor pojmů”, kterou odlišujeme od vágního “vztahu k jistému pojmu”, jež lze přiřknout každému morfologicky odvozenému adjektívu. Charakteristiku “(nějakým způsobem) takový, jaký je jistý pojem nebo soubor pojmů” zároveň odlišujeme od charakteristiky “intensitou výchozí vlastnosti (o trochu) přesahující jiné”, jež je specifická pro komparativy, skloňované podle typu **I.b^α – V**.

Kmeny, jež se podle typů **I.b^β – V** a **I.b^γ – V** skloňují, jsou prakticky všechny o prosodické charakteristice 1 (1A i 1B). To má za následek, že v kategoriích N&V.SG MASC se koncovky $-\bar{I}s^{\emptyset\emptyset}$ a $-\bar{I}^{\emptyset\emptyset}$ vyskytují téměř výlučně v podobě s krátkým vokálem, tedy *-is*, *-i*. S charakteristikou 2 se mi pomocí AtgDLKŽ podařilo najít jen *pirm(a)děl̃ys – pirm(a)děl̃ē* (2A) ‘zrozený z prvního vrhu’,¹⁴ *vabzdžiales̃ys – vabzdžiales̃ē* (2A) ‘živící se hmyzem’.¹⁵ Kromě nich jsou charakteristiky 2A některá druhotná adjektíva odvozená prefixem *pa-*, e.g. *aštrūs → paaštrūs* ‘jakž takž ostrý’, *áuks̃tas → paauks̃tūs* ‘i dost vysoký’.¹⁶ Tyto ojedinělé příklady mají velkou teoretickou hodnotu v tom, že umožňují upřesnit prosodickou charakteristiku koncovek N&V.SG MASC. Kdybychom totiž disponovali pouze adjektívy charakteristiky 1 (1A i 1B), nemohli bychom rozhodnout, zda koncovky mají charakteristiku $\emptyset\emptyset$ nebo $\text{h}\emptyset$.¹⁷

Formální rozlišení N.SG a V.SG u typu **I.b^γ – V** (e.g. N.SG MASC *mėlynāk-is bernėl-is* :: *mėlynāk-i bernėl-i* V.SG MASC ‘modrooký mládenče’, N.SG FEM *mėlynāk-ė mergáit-ė* :: *mėlynāk-e mergáit-e* V.SG FEM ‘modrooká dívenko’) ovlivňuje úsus u typu **I.b^β – V**, takže ve funkci V.SG lze doložit jak užívání koncovek nominativních (ve shodě s ostatními druhotnými adjektívními typy), tak vokativních (ve shodě s primárními typy substantívními).

FORMÁLNÍ ROZLIŠENÍ A SÉMANTICKÁ CHARAKTERISTIKA I. Typy **I.b^β – V** a **I.b^γ – V** se od sebe výrazněji liší pouze v maskuliní složce. Ve FEM se rozdíl mezi nimi projevuje jedině v kategorii V.SG, tedy právě v té, kde úsus způsobuje kontaminaci systémových paradigmát. Tradiční gramatiky litevštiny s dílčím typem **I.b^β** vůbec nepracují. Uznávají toliko dílčí typ **I.b^γ** a poznamenávají, že jistá adjektíva podle něho skloňovaná mohou mít v D.PL MASC koncovku $-\bar{i}ems^{\emptyset\emptyset}$ místo $-\bar{i}-ams^{\emptyset\emptyset}$ (cf. DLKG §553). V našem pojetí však právě to je rozlišující znak deklinačních typů (cf. 4.1.2).

Že analogická záměna $-\bar{i}em^{\emptyset\emptyset}$ místo $-\bar{i}-am^{\emptyset\emptyset}$ platí i v D&I.DU MASC, má hodnotu čistě teoretickou: pravděpodobnost jevového pozorování je mizivá; nicméně jedině, co v této práci děláme, jsou právě teoretické výklady (intelektuální konstrukty), takže i s dušalovými odchylkami pracujeme.

¹⁴ Lexikání sémantika postihuje jen obecnou souvislost s prvním vrhem či porodem, takže FEM *pirm(a)děl̃ē* označuje též – a v textových výskytech mnohem častěji – matku prvorodičku.

¹⁵ Užívá se o ptácích, obsahuje kmen slovesa *lėsa lėsė lėsti* ‘zobe’ a je analogické k *vabzdžiaėdis* (1B) od slovesa *ėda ėdė ėsti* ‘žere’, užívanému o savcích, jako by bylo “hmyzozobý” vedle “hmyzozřavý”.

¹⁶ AtgDLKŽ je neuvádí, protože DLKŽ vůbec nezaznamenává modifikaci míry ani stupeň adjektíva, a to ani v samostatných heslech ani v hnízdech výchozích adjektív. Deriváty dokládá jen LKŽ I.

¹⁷ Rysy $\emptyset\emptyset$ (a nikoliv $\text{h}\emptyset$) pak u obou koncovek potvrzují poměrně hojná komposita morfosyntakticky řazená jako přechylovaná substantíva, e.g. *žemdirb̃ys – žemdirb̃ē* ‘zemědělec’.

tívní. Ta je nejčastěji substantivní, cf. *bált-as* ‘bílý’ -&- *kākl-as* ‘krk’ → (*žirgēlis māno*) *balt-a-kākl-is* ‘(koníček můj) bělokrký’, nebo slovesná, cf. *vabzdž-iaī* ‘hmyz’ -&- *ēd-a* ‘žere’ → *vabzdž-ia-ēd-is* (*žinduōlis*) ‘hmyzožravý (savec)’. Svým slovním základem jsou adjektíva typu **I.b^v** blízka atributivně užitým substantívům, jakoby ‘vlk železnák’, ‘můj koníček bělokrček’, ‘savec hmyzožravec’. Jako jediná z adjektív mají zvláštní koncovku pro V.SG, a to koncovku vypůjčenou z primárního paradigmatu substantivního, cf. *geležini vilke* ‘železný vlku’, *žirgēli māno baltakākli* ‘koníčku můj bělokrčku’, *vabzdžiaēdi žinduōli* ‘hmyzožravý savče’.

- K (dílcímu) typu **I.b^β** patří adjektíva 1° odvozená od adjektív a 2° složená o druhé složce adjektivní, cf. *tams-ūs* ‘temný’ -&- *žāl-ias* ‘zelený’ → *taṁs-žal-ēs* (*ākys*) ‘tmavozele- né oči’. Adjektivní kmen druhé složky motivuje užití nesubstantivních koncovek. Prostor pro takové užití je přitom pouze v kategorii D.PL MASC (teoreticky též D&I.DU MASC), ne však už v N.PL MASC, kde ikonická nesubstantivní koncovka *-i^β* je prostředkem specifikace, cf. 4.2.4. Adjektivní kmen motivuje též užívání koncovek N.SG v kategorii V.SG, což je další odchylka typu **I.b^β – V** od **I.b^v – V** a jediná, jež se projevuje nejen v MASC, ale též ve FEM.

- Adjektíva obou typů se mohou snadno substantivizovat, přičemž ve všech pádech přibírají substantivní koncovky výchozích paradigmat **I.b** a **V**, e.g. *mišk-as* I ‘les’ → *mišk-in-is* **I.b^v** ‘lesní’ → *mišk-in-is* **I.b** ‘lesní duch’, též ‘partyzán’ (v protibolševickém odboji), což vede na protiklad D.SG MASC *miškiniam* ‘lesnímu’ (**I.b^v**) vs. *miškiniui* ‘partyzánovi’ (**I.b**); *raudón-a* ‘červená’ -&- *marg-à* ‘strakatá’ → *raudon-mārg-ē* (*kārvē*) ‘červenostrakatá (kráva)’ → *raudon-mārg-ē* ‘červenostracka’, což může být vlastní jméno konkrétní krávy se substantivním vokativem *Raudonmārgē* ‘Červenostracko’, kterážto vokativní koncovka se uplatňuje i v adjektivním postavení *raudonmārgē* (*kārvē*) ‘červenostrakatá (krávo)’.¹⁷

- Bez zařazení zatím ponecháváme nesložená adjektíva prefixově nebo sufixově odvozená od jiných adjektív, cf. *jaun-as* ‘mladý’ → *jaun-ūt-is* ‘mladičký’, *apý-jaun-is* ‘ještě docela mladý’. Vyjádříme se k nim po následující diskusi.

DISKUSE II (EMPIRICKÁ). Řekli jsme již, že litevské gramatiky s typem **I.b^β – V** nepracují. My sami jsme typ **I.b^β – V** zavedli z důvodů vnitřně teoretických. Jistě chceme, aby naše teorie byla «empirická», sc. v dobré shodě s pozorovatelnými jevy, nicméně může se stát, že lingvista musí volit, zda dá přednost «empirii» nebo «teorii». K tomu právě teď došlo a my se musíme – v pojmech Hjelmslevových – rozhodnout mezi tím, co je v našem popisu jazyka SYSTÉM a co ÚSUS. Do systému patří všechny paradigmatické typy, jež jsme apodikticky předkládali (i s formální a sémantickou charakteristikou lexémů, jež se s nimi pojí), k úsu řadíme všechny pozorovatelné výskyty, tedy jak ty, jež systému odpovídají, tak ty, jež mu neodpovídají. Již jsme v tomto oddíle 4.3 několikrát konstatovali, že úsus kolísá (šlo o užívání koncovek v kategorii V.SG). Stejně snadno můžeme konstatovat, že kolísá úsus v užívání koncovek D.PL MASC. Máme-li volit mezi systémem (teorií) a úsem (empirií), volíme bez zaváhání první stranu (systém, teorii), která jediná je uchopitelná (i opravitelná), zatímco výskytu jazykových výrazů se nikdy plně nezavděčíme.

¹⁷ Čeština zdaleka nedokáže reprodukovat morfologické derivační možnosti litevštiny. Afektivní vlastní jména jako ‘Červenostracka’ či ‘Modroočko’, použitelná pouze v intimní sféře, nikoliv coby neutrální označení, představují hranice českých možností. Kde litevština derivuje, obecná čeština spontánně substantivizuje syntagmata, cf. *ilgakāsė* (N.SG FEM) ‘ta s těma dlouhejma copama’, *mėlynāki* (V.SG MASC) ‘hej, ty modrovokej’.

Uvědomme si, že obrovský prostor litevského jazyka jsme si hned ze začátku omezili na litevštinu spisovnou, útvar mimořádně umělý, jenž sám je výsledkem trvalých pokusů o – ne-li systémovou, pak alespoň systémově motivovanou – reglementaci. I tak musíme konstatovat, že ani spisovný jazyk nelze postihnout jako jediný a úplný systém.

- DLKG (§553) hovoří o alternativním užívání adjektivní koncovky D.PL MASC u složených adjektiv, jejichž druhá složka je původem adjektivum, a uvádí jediný příklad *pūs-žal-iems* ‘polosyrovým’; ve slovtvorné části přidává DLKG (§§690–691) mnoho dalších složenin o druhé složce adjektivní, všechny však pouze v nominativu. Paulauskienė (1994: 202–208) alternativy vůbec nezmiňuje.

- Logika našeho výkladu by žádala, aby k typu **I.b^β** – **V** patřila též druhotná adjektiva prefixová podle vzoru *apý-sen-is* ‘postarší’ (← *sēn-as* ‘starý’). Motivuje to i skutečnost, že tato prefixová adjektiva nepřecházejí do syntaktických rolí substantiva a mají k sobě homologické deriváty jiných deklinačních typů, kde všude se nesubstantivní koncovka D.PL MASC uplatňuje, cf. *aštr-ūs* ‘ostrý’ → *pa-aštr-ūs* ‘ještě docela ostrý’, *pa-aštr-iems*. DLKG nicméně – alespoň pro spisovný jazyk, jež jediný popisuje – řadí vzor *apýsenis* k typu **I.b^γ** – **V**. Nápadné je, že Senn (1929: 82–83, Lek.14 §§8–10) uvádí též vzor *apýsenis* jako případ našeho typu **I.b^α**, sc. N.PL MASC *apýseni*, D.PL MASC *apýseniems*, poznamenává (p.100, Lek.17 §5), že tento vzor se může skloňovat i podle typu **I.b^γ** (vokativy Senn ve svých vzorech adjektivní deklinace vůbec neuvádí). Ve své pozdější práci Senn (1966: §194) vzor *apýsenis* nemá a deriváty s *apý-* zmiňuje u deklinace odpovídající našemu typu **I.b^γ** – **V**. K tomuto typu pak zcela jednoznačně řadí vzor *apýsenis* už Ambraška et Žiugžda (1936: §68).

- Zde si uvědomme, že náš typ **I.b^β** se nachází uprostřed rozpětí **I.b^α** – **I.b^γ**. Jablonskis (1922: §§55–56) řadí vzor *apýsenis* k typu **I.b^γ** (v našem pojmosloví), aniž připouští alternativy s nesubstantivní koncovkou D.PL MASC; naopak celému našemu typu **I.b^γ** přiznává alternativně i substantivní koncovky v D&L.SG MASC, což znamená přechod od **I.b^γ** k **I.b**. Jaunius (1906: 78–81) jde ještě dál než Jablonskis a postuluje pro MASC pouze dva adjektivní typy, jež vycházejí z **I.b**, a sice **I.b^α** (vzor *gerėsnis*) a **I.b** (vzor *medinis*), tedy typ s maximálním výskytem nesubstantivních koncovek a typ vůbec bez výskytu takových koncovek. Rozdělení do typů nevysvětluje, jiné příklady než své dva vzory neuvádí. Bylo by zajímavé vědět, jak Jaunius skloňoval adjektivum *apýsenis*.

FORMÁLNÍ ROZLIŠENÍ A SÉMANTICKÁ CHARAKTERISTIKA II. Vrat’me se nyní k druhotným adjektivům nesloženým, odvozeným prefixem nebo sufixem od jiných adjektiv. ☺

- U deadjektivních adjektiv prefixových (vzor *jáunas* → *apýjaunis*) je nesubstantivní koncovka D.PL MASC *-iems*^{∅∅} doložena nejen jako historický tvar, ale i jako historický pokus standardizační (cf. supra Senn 1929). Současný spisovný standard ji odmítl, čímž se se způsobil soudobému úsu, kladoucímu *-i-ams*^{∅∅}.

- U deadjektivních adjektiv sufixových (vzor *jáunas* → *jaunūtis*) jsem se s nesubstantivní koncovkou D.PL MASC *-iems*^{∅∅} nesetkal. Dávám to do souvislosti se sémantikou: dotyčná adjektiva jsou vesměs afektiva označující především lidské (či alespoň živé) bytosti a snadno se substantivizují, cf. *māž-as* ‘malý’ → *maž-ūt-is*//*maž-ut-ēl-is* (**I.b^γ**) (*paukštēlis*) ‘malíčkový//malilinkatý (ptáček)’ vs. (*mūsū*) *maž-ūt-is*//*maž-ut-ēl-is* (**I.b**) ‘(naš) malíčkový//malilinkatý’, sc. ‘naše dět’átko’, což je sblízuje s typem **I.b** a od typu **I.b^β** spíše oddaluje.

☺ Jde o příklady rodilí řeči malých či intenzí adjektiva, tedy o slovtvorný proces velmi blízký afektivizaci.

řadíme všechny pozorovatelné výskyty, tedy jak ty, jež systému odpovídají, tak ty, jež mu neodpovídají. Již jsme v tomto oddíle 4.3 několikrát konstatovali, že úsus kolísá (šlo o užívání koncovek v kategorii V.SG). Stejně snadno můžeme konstatovat, že kolísá úsus v užívání koncovek D.PL MASC. Máme-li volit mezi systémem (teorií) a úsem (empirií), volíme bez zaváhání první stranu (systém, teorii), která jediná je uchopitelná (i opravitelná), zatímco výskytu jazykových výrazů se nikdy plně nezavděčíme.

Uvědomme si, že obrovský prostor litevského jazyka jsme si hned ze začátku omezili na litevštinu spisovnou, útvar mimořádně umělý, jenž sám je výsledkem trvalých pokusů o – ne-li systémovou, pak alespoň systémově motivovanou – reglementaci. I tak musíme konstatovat, že ani spisovný jazyk nelze postihnout jako jediný a úplný systém.

- DLKG (§553) hovoří o alternativním užívání adjektivní koncovky D.PL MASC u složených adjektiv, jejichž druhá složka je původem adjektivum, a uvádí jediný příklad *pūs-žal-iems* ‘polosyrovým’; ve slovtvorné části přidává DLKG (§§690–691) mnoho dalších složenin o druhé složce adjektivní, všechny však pouze v nominativu. Paulauskienė (1994: 202–208) alternativy vůbec nezmiňuje.

- Logika našeho výkladu by žádala, aby k typu **I.b^b** – **V** patřila též druhotná adjektiva prefigovaná podle vzoru *apý-sen-is* ‘postarší’ (← *sěn-as* ‘starý’). Motivuje to i skutečnost, že tato prefigovaná adjektiva nepřecházejí do syntaktických rolí substantiva a mají k sobě homologické deriváty jiných deklinačních typů, kde všude se nesubstantivní koncovka D.PL MASC uplatňuje, cf. *aštr-ūs* ‘ostrý’ → *pa-aštr-ūs* ‘ještě docela ostrý’, *pa-aštr-iems*. DLKG nicméně – alespoň pro spisovný jazyk, jež jediný popisuje – řadí vzor *apýsenis* k typu **I.b^v** – **V**. Nápadné je, že Senn (1929: 82–83, Lek.14 §§8–10) uvádí též vzor *apýsenis* jako případ našeho typu **I.b^a**, sc. N.PL MASC *apýseni*, D.PL MASC *apýseniems*, poznamenává (p.100, Lek.17 §5), že tento vzor se může skloňovat i podle typu **I.b^v** (vokatívy Senn ve svých vzorech adjektivní deklinace vůbec neuvádí). Ve své pozdější práci Senn (1966: §194) vzor *apýsenis* nemá a deriváty s *apý-* zmiňuje u deklinace odpovídající našemu typu **I.b^v** – **V**. K tomuto typu pak zcela jednoznačně řadí vzor *apýsenis* už Ambraška et Žiugžda (1936: §68).

- Zde si uvědomme, že náš typ **I.b^b** se nachází uprostřed rozpětí **I.b^a** – **I.b^v**. Jablonskis (1922: §§55–56) řadí vzor *apýsenis* k typu **I.b^v** (v našem pojmosloví), aniž připouští alternativy s nesubstantivní koncovkou D.PL MASC; naopak celému našemu typu **I.b^v** přiznává alternativně i substantivní koncovky v D&L.SG MASC, což znamená přechod od **I.b^v** k **I.b**. Jaunius (1906: 78–81) jde ještě dál než Jablonskis a postuluje pro MASC pouze dva adjektivní typy, jež vycházejí z **I.b**, a sice **I.b^a** (vzor *gerėsnis*) a **I.b** (vzor *medinis*), tedy typ s maximálním výskytem nesubstantivních koncovek a typ vůbec bez výskytu takových koncovek. Rozdělení do typů nevysvětluje, jiné příklady než své dva vzory neuvádí. Bylo by zajímavé vědět, jak Jaunius skloňoval adjektivum *apýsenis*.

FORMÁLNÍ ROZLIŠENÍ A SÉMANTICKÁ CHARAKTERISTIKA II. Vrat’me se nyní k druhotným adjektivům nesloženým, odvozeným prefixem nebo sufixem od jiných adjektiv. Jde o případy modifikace míry a intensity adjektiva, tedy o slovtvorný proces velmi blízký stupňování.

- U deadjektivních adjektiv prefixových (vzor *jáunas* → *apýjaunis*) je nesubstantivní koncovka D.PL MASC *-iems*^{∅∅} doložena nejen jako historický tvar, ale i jako historický pokus standardizační (cf. suprā Senn 1929). Současný spisovný standard ji odmítl, čímž se se přizpůsobil soudobému úsu, kladoucímu *-i-ams*^{∅∅}.

- U deadjektivních adjektiv sufixových (vzor *jáunas* → *jaunūtis*) jsem se s nesubstantivní koncovkou D.PL MASC *-iems*^{∅∅} nesetkal. Dávám to do souvislosti se sémantikou: dotyčná ad-

DISKUSE III (METODOLOGICKÁ). Typy **I.b^β** – V a **I.b^γ** – V jsme společně charakterizovali sémantickým rysem “(nějakým způsobem) takový, jaký je výchozí pojem nebo soubor pojmů”. Zdůraznili jsme, že jim příslušná adjektiva se snadno mění na substantiva a vlastní polaritu mezi oběma typy jsme popisovali jako otázku, zda převažuje motivace substantivní (**I.b^γ** – V) nebo adjektivní (**I.b^β** – V). Přitom jsme tvrdili, že prostor pro manifestaci substantivní a nesubstantivní deklinace se naskýtá v kategorii D.PL MASC, nikoliv však N.PL MASC. V čem spočívá výjimečnost, specificita koncovky *-i^{∅β}*, jíž se – právě v kategorii N.PL MASC – od obou zde rozebíraných typů odlišuje typ **I.b^α** – V? Tuto koncovku mají tři základní adjektiva a jinak právě komparativy, tedy adjektiva odvozená. Abychom udrželi konsistenci výkladu, musíme komparativy (cf. *jaun-as* ‘mladý’ → *jaun-ēs-nis* ‘mladší’, *jaun-él-ēs-nis* ‘o trochu mladší’) sémanticky odlišit od jiných odvozených adjektiv, zvláště pak od adjektiv deadjektivních (cf. *jaun-as* ‘mladý’ → *jaun-ūt-is* ‘mladičký’, *apý-jaun-is* ‘ještě docela mladý’). Oproti obecné charakteristice “(nějakým způsobem) takový, jaký je výchozí pojem nebo soubor pojmů”, jež pracuje s referencí, jsme proto pro komparativy hned na počátku části 4.3.5 zavedli charakteristiku pracující s intenzitou: “intenzitou výchozí vlastnosti (o trochu) přesahující jiné”. Čtenáři, který se cítí oklamán, že mu zde sémantika nabízí peřitiōnem pñncipiī, jeho pocit nedokážu rozmluvit: sémantika už je taková a sotva bude lepší.

4.3.6 Typ **II^β** – **IV.b** je početný a produktivní. Domácí litevské odvozeniny lze charakterizovat sémantickým rysem “intenzivní výskyt vlastnosti, jež souvisí s výchozím pojmem”, cf. *kalb-a* ‘mluví’ → *kalb_{2B}-ūs* ‘řečný, upovídáný’, *jaučia* < /'jaūt-ĭ-a/ ‘cítí, vnímá’ → *jautr_{2B}-ūs* ‘citlivý, vnímavý’. Nápadné je, že deriváty tohoto typu vznikají konversí, případně doplněnou o neslabičné kmenotvorné rozšíření, cf. *ėd-a* ‘žere’ → *ėd_{2B}-ūs* ‘sžiravý’ vs. *ėd-r_{2B}-ūs* ‘žravý’, leč žádný produktivní slabičný sufix k tomuto typu nevede. Podle typu **II^β** – **IV.b** se dále skloňují i přejaté kulturní evropeismy, právě pokud nepřibírají litevské slovotvorné sufixy, cf. lat. *mor-al-is* → lit. *moral-ūs* (2B, **II^β**) vs. *morāl-in-is* (1A, **I.b^γ**), lat. *liber-al-is* → lit. *liberal-ūs* (2B, **II^β**) vs. *liberāl-išk-as* (1A, **I^α**). Prosodicky se s typem **II^β** – **IV.b** pojí adjektivní kmeny o charakteristikách 2A a 2B; kmeny 1A ani 1B se zde vůbec nevyskytují.¹⁸

Je prosodickou zvláštností typu **II^β** – **IV.b**, že se u něho hojně nalézají víceslabičné kmeny 2B. Takové se totiž mezi substantivy (až na několik místních jmen) ani u jiných typů adjektivních vůbec nevyskytují. Jde jednak o kmeny druhotně předponové, cf. *nuo-bod-ūs*, *nuo-bōd-ū* (2B) ‘nudný’ ← *bod-ūs*, *bōd-ū* (2B) ‘odporný’, a složené, cf. *aki-vaizd-ūs*, *aki-vaizd-ū* (2B) ‘očividný’ (← *ak-īs* ‘oko’ -&- *vaizd-as* ‘pohled, obraz’), jednak o kmeny morfologicky nezřetelné, cf. *malon-ūs*, *malōn-ū* (2B) ‘milostivý, laskavý’, *mandag-ūs*, *mandāg-ū* (2B) ‘zdvořilý’,¹⁹ a dále o kmeny kulturních evropeismů, cf. *modern-ūs*, *modėrn-ū* (2B) ‘moderní’, *aktyv-ūs*, *aktīv-ū* (2B) ‘aktivní’, *racional-ūs*, *racionāl-ū* (2B) ‘racionální’, jejichž případná vnitřní (latinsko-řecká) struktúra je pro litevský systém irelevantní.

¹⁸ AtgDLKŽ uvádí pouze jedinou výjimku, regionalismus *sinkus* (2A, 1A), odpovídající celonárodnímu *smūlkus* (2A) ‘drobný’, jakožto (okrajové) adjektivum **II^β**, jehož kmen je druhotně (!) typu 1A.

¹⁹ Slovo *mandagūs* je morfologicky zcela neprůhledné. Ve slově *malonūs* lze vydělit «příponu» *-on-*, jež, byť již neproduktivní, v litevském lexiku dosud žije (cf. *tėv-as* ‘otec’ → *tėv-on-īs* (III) ‘nejstarší v rodu, správce rodového majetku’; *gėlt-o* ‘žlutl’ → *gelt-ón-as* (I^α) ‘žlutý’), a zbude «kmen» *mal-*, jež můžeme ablautově spojovat s *mýl-i* ‘miluje’, *míel-as* ‘milý’; takový rozklad je myslitelný, leč není jej o co produktivního opřít.

Koncovka N.SG je v tabulkách T 4.3/1,2 uvedena s dvojí prosodickou charakteristikou $\emptyset\emptyset // \text{h}\emptyset$. Typ II^{b} – IV.b tedy kolísá mezi dvěma prosodickými variantami koncovek. V tom se shoduje s typem I.b^{α} – V . V případě II^{b} – IV.b však nelze postupovat jako u typu právě připomenutého, kde jsme z prosodické «výjimky» $\text{h}\emptyset$ udělali «pravidlo» (cf. 4.3.3). Drtivá většina adjektiv dílčího typu II^{b} koncovku N.SG MASC přízvukuje: činí tak všechny kmeny 2B i většina kmenů 2A (e.g. *rūgšt-ūs*, *rūgšt-u*, *rūgšt-aūs* ‘kyselý’). Zde všude – ve shodě s výchozím typem substantivním – klademe koncovku o prosodické charakteristice $\emptyset\emptyset$. Proč asi desítky kmenů typu 2A (a právě jenom jeho) koncovku N.SG MASC nepřívukuje (cf. *lýg-us*, *lýg-u*, *lyg-aūs* ‘rovný’, *áišk-us*, *áišk-u*, *aišk-aūs* ‘jasný, srozumitelný’, *sót-us*, *sót-u*, *sót-aūs* ‘syťý’), nevím;²⁰ žádnou lexikálněsémantickou ani morfologickou motivaci pro takové chování nevidím.²¹ Hovorový úsus přízvukuje *lyg-ūs*, *aišk-ūs*, *sót-ūs*, etc. V systémovém popisu spisovné normy musíme prostě konstatovat, že tyto lexikální jednotky volí z prosodických alternativ rys $\text{h}\emptyset$.²² Uvnitř dílčího typu IV.b pak feminína volí vždy stejný rys jako maskulína, cf. N.SG FEM *rūgšt-i^h* (*rūgšt_{2A}-&-i-óms^h*) vs. *lýg-i^h* (*lyg-i-óms^h* 2A), *sót-i^h* (*sočióms^h* < *sót_{2A}-&-i-óms^h*), *áišk-i^h* (*aišk-i-óms^h* 2A). Vše, co zde bylo řečeno o prosodickém chování koncovek N.SG, platí i pro jejich užití ve funkci V.SG.

DISKUSE IV (TEORETICKÁ). Dvojí prosodickou charakteristiku koncovek N.SG MASC jsme pro dílčí typy I.b^{α} i II^{b} stanovovali tak, že jsme vzali charakteristiku příslušných koncovek v primární deklinaci substantivní (v obou případech $\emptyset\emptyset$) a přidali $\text{h}\emptyset$, která se projevuje jen vůči některým lexikálním kmenům (povahy okrajově 2A i produktivně 2B pro I.b^{α} , výlučně 2A pro II^{b}). Pro I.b^{α} víme, že rysy $\emptyset\text{b}$ i hb jsou vyloučeny, protože by se musely projevit vůči hojně zastoupeným kmenům 2B. Pro II^{b} lze sice tvrdit, že charakteristiku hb vylučuje koncovkový přízvuk slova *tolyg-ūs* (2A) a charakteristiku $\emptyset\text{b}$ vylučuje kmenový přízvuk slova *lýg-us* (2A), nicméně to je pravda jen vůči formálním paradigmátům lexémů *tolygùs* a *lýgus*. Víme-li, že s II^{b} se pojí výlučně kmeny 2A a 2B a že odchylky individuálních paradigmátů jsou vázány výlučně na 2A, musíme uznat, že alternativa $\emptyset\text{b} // \text{h}\text{b}$ by rozdílné přízvukové chování ve tvarech N//V.SG MASC popsala stejně dobře: $\emptyset\text{b}$ pro lexémy, jež přízvukují koncovku, hb pro ty, jež ponechávají přízvuk na kmenu. Klademe-li tedy v oněch koncovkách charakte-

²⁰ DLKG (§§563) i Otrebski (1956: §236) uvádějí shodný výčet takovýchto adjektiv (omezíme se zde pouze na MASC): *áiškus* ‘jasný’, *ráiškus* ‘výrazný’, *váiskus* ‘průhledný’, *tánkus* ‘hustý’, *švánkus* ‘poctivý’, *véikus* ‘hbitý’, *spėrus* ‘rychle ubíhající’, *sótus* ‘syťý’, *sódrus* ‘dobře se ujímající, dobře rostoucí’, *lýgus* ‘rovný’, *smùlkus* ‘drobný’. Všechna tato adjektiva jsou prosodicky typu 2A.

²¹ Nepřívukovaná koncovka N.SG může být prosodickým druhotvarem. DLKŽ dokládá *ráiškus* i *raiškùs*, *váiskus* i *vaiskùs*, *švánkus* i *švankùs*, *véik-us* i *veik-ùs*; Otrebski (1956: §236) uvádí vedle *lýgus*, *smùlkus* též *lygùs*, *smulkùs*, kteréžto druhotvary DLKŽ nezná (může jít o regionální varianty). Prosodická charakteristika koncovky se neuchovává při morfologickém odvozování, cf. *lýgus* ‘rovný’ → *tolygùs* ‘rovnoměrný’ (← *tol-i* -&- *lýg-us* ‘z dálky rovný’). Znovu připomeňme, že všechna uvedená adjektiva jsou prosodického typu 2A.

²² Otrebski (1956: §§239–243) vykládá, že adjektiva 2A byla původně 1A a teprve postupně měnila svou prosodickou charakteristiku, přičemž v kategorii N.SG ke změně nedošlo. Takový výklad není kompatibilní s naším popisným aparátem, kde kmen a koncovka mají každý svou vlastní prosodickou charakteristiku: může se jistě stát, že kmen svou charakteristiku změní (treba právě z 1A na 2A), leč změní-li ji, změní ji vůbec, nikoliv pouze v některých pádech.

ristiku $\emptyset\emptyset//\text{h}\emptyset$, klademe ji s vědomím, že (na rozdíl od **I.b^α**) není jediná logicky možná. Rozhodli jsme se pro ni proto, že 1° nějakou volbu učinit musíme (koncovka je koncovkou, teprve až dostane prosodickou charakteristiku); 2° chceme podržet charakteristiku primární koncovky maskuliní (sc. $\emptyset\emptyset$); 3° chceme udržet shodu s případem **I.b^α** (kombinace $\emptyset\emptyset//\emptyset b$ je sice empiricky vyloučena, ale kombinace $\emptyset\emptyset//\text{h} b$ by empiricky vyhovovala stejně jako $\emptyset\emptyset//\text{h}\emptyset$: první položka pro lexémy přízvukující koncovku, druhá pro ty, které nechávají přízvuk na kmeni).

U koncovky **N//V.SG FEM** dílčího typu **IV.b** se ocitáme v situaci, kdy z právě vysvětlené motivace bod 1° jistě platí, leč bod 2° nefunguje. K typu **IV.b** totiž v primární deklinaci patří pouze dvě substantiva, obě o kmeni 2B, takže je jediné jasné, že koncovka *-i* neneserisy $\text{h}\emptyset$. Charakteristiku $\emptyset b$ jsme koncovce **N.SG** substantivního typu **IV.b** dali proto, abychom vytvořili paralelismus s odpovídajícími koncovkami typů **IV** a **IV.a** (jež jsou empiricky rozhodnutelné jednoznačně). Dvojí charakteristika $\emptyset b//\text{h}\emptyset$, pro niž jsme se rozhodli u typu adjektivního, je pouze jednou z většího počtu logicky možných; v první položce drží struktúrní paralelismus s naším výkladem deklinace substantivní, ve druhé pak s naším výkladem deklinace adjektivní. Vzhledem k tomu, že se podle typu **IV.b** skloňují výlučně adjektiva o kmenové charakteristice 2, koncovkové charakteristiky $\emptyset\emptyset//\text{h}\emptyset$, $\emptyset\emptyset//\text{h} b$, či $\emptyset b//\text{h} b$ by empirii formálních paradigmat obsloužily stejně úspěšně: první jejich položka pro lexémy přízvukující koncovku, druhá pro ty, jež nechávají přízvuk na kmeni.²³ Feminínium lexému *pàts – patì* na předvedené diskusi nic nezmění.

DISKUSE V (INTERPRETAČNÍ). V návaznosti na **DISKUSI I (4.3.2)** dodejme, že i u typu **III^β – IV.b** mohou vzniknout otázky, jak se dívat na kmen adjektiv zakončených na *-jus – -ji*, e.g. *lò-j-a* ‘štěká’ → *la-j-ùs* ‘štěkavý’. Tentokrát nevybíráme ze dvou deklinačních typů, základního a palatalizovaného, jak tomu bylo v případě **I^α – IV** a **I.a^α – IV.a**; pro **FEM** máme pouze palatalizované dílčí paradigma **IV.b**, pro **MASC** pak **III^β** obsahující koncovky jak základní, tak palatalizované. Epenthetické *-j-* není nutné předpokládat ve všech pádových tvarech, v některých však ano (počínaje **N.SG MASC & FEM**).

4.3.7 Typ III^β – IV.b pokrývá jediné slovo: adjektivní zájmeno pàts – patì ‘sám’ (ve smyslu latinského ‘ipse’, nikoliv ‘solus’) o prosodické charakteristice 2B. Systémový význam typu **III^β – IV.b** spočívá v tom, že se k němu – pravda, s jistou modifikací – přimykají všechna agentivní participia (cf. 8.1.2–3).

Na tvaru **N.SG MASC** je prosodicky nápadné, že kmenové /ã/ se v něm pod přízvukem nedlouží, kdežto v jiných pádových tvarech ano, cf. **N.SG** *pàt-s* vs. *pāt-i* **A.SG**. Vysvětlujeme to tím, že vokalická base v koncovce *-is* zanikla a přízvuk, původně spočívající na koncovce, se teprve druhotně přesunul na kmen, jedinou slabiku, jež zbyla, aniž vyvolal účinek, jaký přízvuk, který dopadne na kmen v souladu s obecnými pravidly, vyvolává, cf. I/3.2.2. Variantu *pat-ìs* s kmenovým /ã/ krátkým podle pravidel dokládá **LKŽ (IX:621)**. Připomeňme v této souvislosti, co jsme v oddíle 3.5 (n.23) říkali o *viěš-pat-s* s variantou *viěš-pat-ìs*.

²³ V panchronním záběru lze volbu charakteristiky $\emptyset b$ motivovat ještě jedním struktúrním paralelismem: koncovky **N.SG** typů **IV**, **IV.a** a **IV.b** disponují zdloženými alomorfy *-o*, *-i-o* a *-i*. První dva jsou dosud přítomné v kompositních zakončeních adjektiv (7.2), poslední nikoliv, protože kompositní typ **IV.b** byl nahrazen kompositním typem **IV.a**, leč máme bezpečné historické doklady na zakončení *-i-ji* (s rekonstruovanou akúťovou intonací, sc. *-i-ji*), analogická k zakončením *-ó-ji*, *-i-ó-ji* (kde je akúť jasně doložen). Právě akúťový zdložený alomorf krátké koncovky je (historickými zákony Leskienovým a de Saussurovým, cf. II/3.1.6 **VÝKLAD**) vázán na prosodický rys *b*.

4.3.8 Jako poslední jsme postulovali adjektivní deklinační typ I – V. Vybírají si jej jedině druhotná adjektiva s intensifikačním sufixem $-(i)-uk-as$ (cf. DLKG §§566, 576). Příponou $-(i)-uk-as$ se obecně tvoří jména osob či živých bytostí, jež se vlastností základního slova odlišují od ostatních, cf. *bált-as* ‘bílý’ → *balt-ùk-as* ‘bělásek’ (motýl), *júod-as* ‘černý’ → *juod-ùk-as* ‘černoch’ (označuje jak lidskou rasu, tak velmi snědého člověka nebo i nápadně černé zvíře), *výr-as* ‘muž, chlap’ → *vyr-ùk-as* ‘statný muž, pořádný chlap’. Výchozí slovo může být jakéhokoliv druhu, cf. *mùš-ti-s* ‘prát se’ → *muš-t-ùk-as* ‘rváč’, /'pet- \dot{i} -aĩ/ > *peč-iaĩ* ‘ramena’ → /pe't- \dot{i} - \ddot{u} k-as/ > *pečiũkas* ‘ramenáč’.²⁴ Výsledné jméno je substantívum, jako u substantív se k němu femininní protějšek tvoří konversí k typu V, což nás opravňuje hovořit o párovém, rodově specifikovatelném sufixu $-(i)-uk-as$, $-é$.²⁵

Substantivní deriváty utvořené sufixem $-(i)-uk-as$, $-é$ se dají používat též atributivně a zvláště snadné je to tehdy, vycházejí-li od adjektiva, cf. *māž-as* ‘malý’ → *mažiũkas* (*vaikē-lis*) ‘maličké (dět’átko)’ & (*mũsu*) *mažiũkas* ‘(náš) maličký’. Substantivní původ vysvětluje, proč se i v adjektivním užití uchovává substantivní flexe a substantivní přechylování. Frekvenci a produktivitu tohoto adjektivního vzoru je těžké zjistit. AtgDLKŽ uvádí na sto substantív (povětšinou rodově spárovaných), adjektívum však jedině: to proto, že DLKŽ nepokládá příslušná adjektiva za samostatné jednotky a nezaznamenává je; AtgDLKŽ tak umožňuje najít pouze *akl-ut-ùk-as, $-é$ ‘(ještě) úplně slepý’ (o mlád’atech), neboť toto adjektívum je od výchozího *ākl-as* odvozeno nepřímým dvojitým sufixem $-ut-uk-$. LKŽ adjektiva na $-(i)-uk-$ (v lexikálních hnízdech výchozích slov) uvádí, žel nedisponujeme účinným vyhledávacím nástrojem.*

Otrębski (1956: §255) řadí vzor *mažiũk-as* – *mažiũk-é* k našemu typu I.b^y – V a tvrdí, že se od něho liší pouze výskytem koncovky $-as^{h\emptyset}$ v kategorii N.SG MASC místo $-is^{\emptyset\emptyset}$, kdežto ve všech ostatních kategoriích je kmen palatalizován (výslovně však uvádí jen G.SG MASC *mažiũk- \dot{i} -o*). Totéž tvrdí Ambraška et Žiugžda (1936: §69,6), kteří však uvádějí pouze N.SG obou rodů. Textové příklady, jež udává DLKG (§576), ani ty, které jsem namátkou vyhledal v LKŽ (pro soustavné vyhledávání chybí nástroje) však palatalizované skloňování nepotvrzují (kromě G.PL FEM, kde palatalizace vychází z vlastností V. deklinace, cf. 2.2).

Jelikož všechny deklinační typy jsou intelektuální konstrukty a každé zařazení ke vzoru je zevšeobecňujícím soudem, podívejme se na Otrębského výklad zevnitř. Autor hovoří o skloňování pouze v MASC, přičemž příslušnost ke vzoru charakterizuje slovo-
votvornou strukturou; chce udržet paralelismus derivátů na $-(i)-uk-as // -ut-(i)-uk-as$

²⁴ Výraz *pečiũkas* je nápadný tím, že v derivačním sufixu uplatňuje foném / \ddot{u} /, nikoliv / \ddot{u} /. Tuto změnu dokládá též derivát *žāl- \dot{i} -as* ‘svěží, zelený, syrový’ → *žal- \dot{i} - \ddot{u} k-as* ‘statný chasník’ (“mladý muž v rozkvětu sil”, v žádném případě ne “zelenáč”), jež ostatně s prvním tvoří sémantický topos, cf. *Mũsu vyrāi tai žaliũkai, smagũs, šaunũs ir pečiũkai* ‘Naši chlapi jsou statní junáci, veselí, pohlední a pěkně urostlí’ (LKŽ IX:732, kde citováno jako folkloristický sběr). Jinak se mi alomorf $-(i)- \ddot{u} k-as$ pomocí AtgDLKŽ podařilo doložit jedině u *kój-os* ‘nohy’ → *kojũkai* ‘chůdy’ (pořádné, ba přehnaně velké nohy), *val-ia* ‘volnost, vůle’ → *valiũk-as, -é* ‘flákač, povaleč’ (dítě, kterému dávali přílišnou volnost, a ono ted’ není zvyklé pracovat), kde první derivát (*kojũkai*) je čistě substantivní a pouze druhý (*valiũk-as*) funguje též jako adjektívum v syntaktické roli shodného přívlastku.

²⁵ Míra uplatnění jednotlivých rodů je záležitostí jazykového úsu, nikoliv systému: pro FEM **vyr-ùk-é* bychom těžko vymýšleli designát (nicméně jde to); název *baltũkas* ‘bělásek’ je MASC proto, že téhož rodu je nadřazený pojem *drugys* ‘motýl’, leč nic nebrání tomu, aby litevská kočka (*katē*, FEM) byla *baltũkē, juodũkē, muštũkē*, případně též *pečiũkē* (stačí jen vyšlechtit kočku buldoka).

(výslovně uvádí *mažiukas* i *mažučiukas*) s deriváty na *-ūt-is//ut-ēl-is* (cf. *mažūtis//mažutēlis*), o obojích odvozeninách přitom uvažuje pouze jako o adjektívech (že se mohou uplatnit i substantívně, vůbec nezmiňuje). Příbuznost vzorů *mažiukas//mažučiukas* a *mažūtis//mažutēlis* zdůvodňuje tím, že oba derivační typy si volí FEM ze stejné deklinace (v našem číslování V), přičemž se též odvolává na postulát, že rodová dvojice vycházející z deklinací I – V je pro adjektiva nemožná. My naopak zdůrazňujeme, že přechylování podle dvojice I – V je u substantív standardní záležitostí, a přijímáme, že pokud rodově spárované jméno má dvojí, substantivní i adjektivní platnost, uchová si v obou případech stejnou dvojici základních formálních paradigmat. Otrěbského palatalizační rozdíl *mažiuk-as* vs. *mažiuk-i-o* dobře odpovídá našemu pozorování, že v nespecifických pádech se slovtvorný protiklad adjektiva a substantiva může zvýraznit palatalizací právě na straně adjektiva (cf. 4.2.4). Překvapivý je pouze rozsah: případ, že by palatalizaci nepodléhal pouze morf N.SG.MASC, jsme dosud neznamenali.

4.4 Příklady skloňování

Na závěr této kapitoly, věnované formální deklinaci adjektív, předvedeme jednotlivé deklinační typy na skloňovacích vzorech konkrétních lexikálních jednotek s konkrétní prosodickou charakteristikou. Části 4.4.1–3 ilustrují kontrast mezi primárním paradigmatem substantivním a sekundárním adjektivním, a to pouze pro MASC, protože ve FEM je rozdíl minimální, cf. 4.1.3. 4.2.2. Části 4.4.4–6 pak ukazují úplnou deklinaci adjektív souběžně ve složkách MASC a FEM, přičemž zvláště zdůrazňují rodovou homonymii. Skloňovací vzory uvádíme v «umírněném» morfonologickém zápise, jenž respektuje standardní litevskou ortografii a zároveň vyznačuje hlavní morfy, kmen a koncovku, případně palatalizační prvek /i/ jako samostatné segmenty i s jejich prosodickou charakteristikou (ta se pro kmen uvádí v záhlaví tabulky, pro koncovku přímo u ní). Oproti úplnému morfonologickému zápisu však přeskakujeme fasi sřetězování morfů, takže se rovnou zapisuje výsledná poloha přízvuku i výsledný výběr palatalizačního alomorfu, cf. 2.3, 2.5.

OMLUVA TYPOGRAFICKÁ. V tomto oddíle budeme pracovat i s tabulkami větších rozměrů, některé je nutné tisknout dokonce naležato, a proto každé jednotlivé části věnujeme samostatnou dvojstranu.

T 4.4/1	I ^α (2A)	I (2A)	I.a ^α (2B)	I.a (2B)
V	jáun-as ^h ∅	bérn-e ^h ∅	trěč-ĭ-as ^h ∅	svet-ŷ ^{∅∅}
N sg	jáun-as ^h ∅	bérn-as ^h ∅	trěč-ĭ-as ^h ∅	svěč-ĭ-as ^h ∅
A	jáun-a ^h ∅	bérn-a ^h ∅	trěč-ĭ-a ^h ∅	svěč-ĭ-a ^h ∅
G	jáun-o ^h ∅	bérn-o ^h ∅	trěč-ĭ-o ^h ∅	svěč-ĭ-o ^h ∅
D	jaun-ám ^{∅∅}	bérn-ui ^h ∅	trěč-ĭ-ám ^{∅∅}	svěč-ĭ-ui ^h ∅
I	jáun-u ^h ^b	bérn-u ^h ^b	trěč-ĭ-ù ^h ^b	svěč-ĭ-ù ^h ^b
L	jaun-amè ^{∅∅}	bern-è [∅] ^b	trěč-ĭ-amè ^{∅∅}	svet-yjè ^{∅∅}
V/N pl	jaun-ĭ [∅] ^b	bern-aĩ ^{∅∅}	tret-ĭ [∅] ^b	svěč-ĭ-aĩ ^{∅∅}
A	jáun-us ^h ^b	bérn-us ^h ^b	trěč-ĭ-ùs ^h ^b	svěč-ĭ-ùs ^h ^b
G	jaun-ũ ^{∅∅}	bern-ũ ^{∅∅}	trěč-ĭ-ũ ^{∅∅}	svěč-ĭ-ũ ^{∅∅}
D	jaun-íems ^{∅∅}	bern-áms ^{∅∅}	tret-íems ^{∅∅}	svěč-ĭ-áms ^{∅∅}
I	jaun-aĩs ^{∅∅}	bern-aĩs ^{∅∅}	trěč-ĭ-aĩs ^{∅∅}	svěč-ĭ-aĩs ^{∅∅}
L	jaun-uosè ^{∅∅}	bern-uosè ^{∅∅}	trěč-ĭ-uosè ^{∅∅}	svěč-ĭ-uosè ^{∅∅}
V/N/A du	jáun-u ^h ^b	bérn-u ^h ^b	trěč-ĭ-ù ^h ^b	svěč-ĭ-ù ^h ^b
D	jaun-íem [∅] ^{∅∅}	bern-ám [∅] ^{∅∅}	tret-íem [∅] ^{∅∅}	svěč-ĭ-ám [∅] ^{∅∅}
I	jaun-iēm [∅] ^{∅∅}	bern-aĩ [∅] ^{∅∅}	tret-iēm [∅] ^{∅∅}	svěč-ĭ-aĩ [∅] ^{∅∅}

4.4.1 Tabulka T 4.4/1 předvádí na dvojicích $I^\alpha :: I$ a $I.a^\alpha :: I.a$ kontrast mezi sekundárními paradigmaty adjektívními (v podobě dílčích paradigmat MASC) a primárními paradigmaty substantívními. Kontrast je u těchto dvou dvojic maximální: tabulka dokládá jak adjektívní synkretismus V&N.SG, tak úplný rozsah nahrazení substantívních koncovek nesubstantívními, k čemuž u typu (α) dochází v kategoriích D&L.SG, N&D.PL a D&I.DU (cf. 4.1.2).

Všimněme si dále, jak rozdílně postupuje proces palatalizace u substantív ($I \Rightarrow I.a$) a u adjektív ($I^\alpha \Rightarrow I.a^\alpha$). Palatalizovat lze pouze koncovky začínající na zadní samohlásku. Začíná-li koncovka typu I samohláskou přední, u typu $I.a$ se náhradně uplatní koncovka zcela jiné struktúry (morfonématické i morfoprosodématické, cf. V&L.SG). U typu I^α však – v důsledku specifických změn adjektívního paradigmatu – přední samohláskou začínají pouze specifické koncovky adjektívní (N&D.PL, D&I.DU). Tyto koncovky se do typu $I.a^\alpha$ přenáší beze změny. Vzor $I.a^\alpha$ je tudíž dokonale paralelní se vzorem I^α : prvek /i/ se uplatňuje všude, kde může, a kde nemůže, neděje se nic.

PŘEKLAD

jáunas (2A, I^α) ‘mladý’, *bérnas* (2A, I) ‘čeledín, chlapec, junák’, *trěčias* (2B, $I.a^\alpha$) ‘třetí’, *svěčias* (2B, $I.a$) ‘host’

T 4.4/2

	I. b	(2B)	I. b ^α	(2B)	II ^β	(2B)	I. b ^β	(1A)	I. b ^γ	(1B)
V	kair-ŷ ^{∅∅}		kair-ŷs ^{∅∅}		kair-ūs ^{∅∅}		pùs-kair-is ^{∅∅}		kair-in-i ^{∅∅}	
N	sg	kair-ŷs ^{∅∅}	kair-ŷs ^{∅∅}	kair-ŷs ^{∅∅}	kair-ūs ^{∅∅}		pùs-kair-is ^{∅∅}		kair-in-is ^{∅∅}	
A	kair-i ^{†∅}		kair-i ^{†∅}		kair-i ^{†∅}		pùs-kair-i ^{†∅}		kair-in-i ^{†∅}	
G	kair-i-o ^{†∅}		kair-i-o ^{†∅}		kair-aūs ^{∅∅}		pùs-kair-i-o ^{†∅}		kair-in-i-o ^{†∅}	
D	kair-i-ui ^{†∅}		kair-i-ám ^{∅∅}		kair-i-ám ^{∅∅}		pùs-kair-i-ám ^{∅∅}		kair-in-i-ám ^{∅∅}	
I	kair-i-ù ^{†b}		kair-i-ù ^{†b}		kair-i-ù ^{†b}		pùs-kair-i-ù ^{†b}		kair-in-i-ù ^{†b}	
L	kair-yjè ^{∅∅}		kair-i-amè ^{∅∅}		kair-i-amè ^{∅∅}		pùs-kair-i-ame ^{∅∅}		kair-in-i-ame ^{∅∅}	
V/N	pl	kair-i-ai ^{∅∅}	kair-i ^{∅b}		kair-ūs ^{†∅}		pùs-kair-i-ai ^{∅∅}		kair-in-i-ai ^{∅∅}	
A	kair-i-ùs ^{†b}		kair-i-ùs ^{†b}		kair-i-ùs ^{†b}		pùs-kair-i-us ^{†b}		kair-in-i-ùs ^{†b}	
G	kair-i-ŷ ^{∅∅}		kair-i-ŷ ^{∅∅}		kair-i-ŷ ^{∅∅}		pùs-kair-i-ŷ ^{∅∅}		kair-in-i-ŷ ^{∅∅}	
D	kair-i-áms ^{∅∅}		kair-i-éms ^{∅∅}		kair-i-éms ^{∅∅}		pùs-kair-i-ems ^{∅∅}		kair-in-i-ams ^{∅∅}	
I	kair-i-aīs ^{∅∅}		kair-i-aīs ^{∅∅}		kair-i-aīs ^{∅∅}		pùs-kair-i-ais ^{∅∅}		kair-in-i-ais ^{∅∅}	
L	kair-i-uosè ^{∅∅}		kair-i-uosè ^{∅∅}		kair-i-uosè ^{∅∅}		pùs-kair-i-uose ^{∅∅}		kair-in-i-uose ^{∅∅}	
V/N/A	du	kair-i-ù ^{†b}	kair-i-ù ^{†b}		kair-i-ù ^{†b}		pùs-kair-i-ù ^{†b}		kair-in-i-ù ^{†b}	
D	kair-i-ám ^{-∅∅}		kair-i-ém ^{-∅∅}		kair-i-ém ^{-∅∅}		pùs-kair-i-ém ^{-∅∅}		kair-in-i-ám ^{-∅∅}	
I	kair-i-aīm ^{-∅∅}		kair-i-ēm ^{-∅∅}		kair-i-ēm ^{-∅∅}		pùs-kair-i-ēm ^{-∅∅}		kair-in-i-ám ^{-∅∅}	

4.4.2 Tabulka T 4.4/2 předvádí (v MASC) úplnou škálu sekundárních typů **I.b**^{α-β-γ} na kontrastním pozadí primárního **I.b** a pro srovnání doplněnou ještě o sekundární typ **II^β**. Kontrast je u těchto typů graduální: rozsah nahrazení substantivních koncovek nesubstantivními je odstupňován podle distribučních typů α – β – γ (cf. 4.1.2), adjektivní synkretismus V&N.SG se rozvolňuje.

PŘEKLAD S KOMENTÁŘEM

Všechna slova v tabulce skloňovaná vycházejí ze stejného kořene: *kair-ÿs* (2B, **I.b^α**) ‘levý’ je základní lexikální jednotka, adjektívum; *kair-ÿs* (2B, **I.b**) ‘levák’, odvozené substantívum se sémantickým rysem “vymezeno vztahem k výchozímu pojmu”; *kair-ÿs* (2B, **II^β**) ‘levicový’ (politicky), odvozené adjektívum se sémantickým rysem “intenzivní výskyt vlastnosti, jež souvisí s výchozím pojmem”; *pÿs-kair-is* (1A, **I.b^β**) ‘nacházející se nalevo v pravé polovině’, ‘stojící v levé části pravého spektra’ & *kair-in-is* (1B, **I.b^γ**) ‘levotočivý’, ‘vymezený prostorovou orientací doleva’ jsou obě odvozená adjektiva se sémantickým rysem “(nějakým způsobem) takový, jaký je výchozí pojem nebo soubor pojmů”, přičemž o “jaký způsob” jde, není záležitostí jazykového systému (strukturovaného významu), nýbrž řečového úsu (ustálené reference) – a nijak to nesouvisí se skutečností, že *pÿskairis* vzniklo komposicí, dosl. «pololevý», kdežto *kairinis* sufixací.

Vidíme, že sekundární adjektivní typ **I.b^γ** se v PL i DU plně shoduje s primárním substantivním **I.b** (liší se od sebe jedině v D&L.SG). Všimneme si, že ve specifických koncovkách N-A-G.SG (tedy ve vlastním centru kategorie pádu) se sekundární typy **I.b**^{α-β-γ} naprosto shodují jak mezi sebou navzájem, tak s primárním **I.b** i naprosto odlišují od sekundárního **II^β** (právě v tom se projevuje vazba sekundárních typů na primární). Uvědomíme si, že sekundární adjektivní typy **I.b^α**, **I.b^β** a **II^β** (ostatně i **III^β**, cf. 4.4.3) jsou v unifikovaných koncovkách naprosto nerozlišitelné (právě v tom se projevuje samostatnost sekundárních typů vůči primárním).

T 4.4/3	II	(2A)	II ^p	(2B)	II.a	(1B)	III ^p	(2B)	III	(2B)
V	sūn-aũ ^{∅∅}		draṣ-ūs ^{∅∅}		karāl-i-ai ^{∅∅}		***		vag-iē ^{∅∅}	
N	sūn-ūs ^{∅∅}		draṣ-ūs ^{∅∅}		karāl-i-us ^{∅∅}		pāt-∅-s ^{∅∅}		vag-i-s ^{∅∅}	
A	sūn-ū ^{†∅}		drāṣ-ū ^{†∅}		karāl-i-ū ^{†∅}		pāt-i ^{†∅}		vāg-i ^{†∅}	
G	sūn-aūs ^{∅∅}		draṣ-aūs ^{∅∅}		karāl-i-aus ^{∅∅}		pat-iēs ^{∅∅}		vag-iēs ^{∅∅}	
D	sūn-ūi ^{†∅}		draṣ-i-ám ^{∅∅}		karāl-i-ūi ^{†∅}		pač-i-ám ^{∅∅}		vāg-i-ūi ^{†∅}	
I	sūn-umi ^{∅∅}		draṣ-i-ū ^{†b}		karāl-i-umi ^{∅∅}		pač-i-ū ^{†b}		vag-imì ^{∅∅}	
L	sūn-ujè ^{∅∅}		draṣ-i-amè ^{∅∅}		karāl-i-uje ^{∅∅}		pač-i-amè ^{∅∅}		vag-yjè ^{∅∅}	
V/N	sūn-ūs ^{†∅}		drāṣ-ūs ^{†∅}		karāl-i-ai ^{∅∅}		pāt-ys ^{†∅}		vāg-ys ^{†∅}	
A	sūn-us ^{†b}		draṣ-i-ūs ^{†b}		karal-i-ūs ^{†b}		pač-i-ūs ^{†b}		vag-ìs ^{†b}	
G	sūn-ū ^{∅∅}		draṣ-i-ū ^{∅∅}		karāl-i-ū ^{∅∅}		pač-i-ū ^{∅∅}		vag-i-ū ^{∅∅}	
D	sūn-ùms ^{∅∅}		draṣ-i-éms ^{∅∅}		karāl-i-ams ^{∅∅}		pat-iéms ^{∅∅}		vag-ìms ^{∅∅}	
I	sūn-umìs ^{∅∅}		draṣ-i-ais ^{∅∅}		karāl-i-ais ^{∅∅}		pač-i-ais ^{∅∅}		vag-imìs ^{∅∅}	
L	sūn-uosè ^{∅∅}		draṣ-i-uosè ^{∅∅}		karāl-i-uose ^{∅∅}		pač-i-uosè ^{∅∅}		vag-ysè ^{∅∅}	
V/N/A	sūn-u ^{†b}		draṣ-i-ū ^{†b}		karal-i-ū ^{†b}		pač-i-ū ^{†b}		vag-i-ū ^{†b}	
D	sūn-ùm ^{†∅∅}		draṣ-i-ém ^{†∅∅}		karāl-i-am ^{†∅∅}		pat-iém ^{†∅∅}		vag-im ^{†∅∅}	
I	sūn-um̄ ^{†∅∅}		draṣ-i-ém ^{†∅∅}		karāl-i-am ^{†∅∅}		pat-iém ^{†∅∅}		vag-im̄ ^{†∅∅}	

4.4.3 Tabulka T 4.4/3 předvádí (stále jen v MASC) kontrast adjektivních a substantivních paradigmat II^{b} :: II a III^{b} :: III , k čemuž pro srovnání přidáváme substantivní typ II.a .

PŘEKLAD

sūnūs (2A, II) ‘syn’, *karālius* (1B, II.a) ‘král’, *drasūs* (2B, II^{b}) ‘smělý’; *pàts* (2B, III^{b}) ‘(on) sám’, ‘dokonce on’, *vagìs* (2B, III) ‘zloděj’

POZOROVÁNÍ

Odhlédneme-li od kategorií V&N.SG, ve kterých je vzor *pàts* defektní (ve V se neuplatňuje, v N má koncovku bez vokalické base), vidíme, že všude jinde jsou typy II^{b} a III^{b} dokonale paralelní: specificky se mezi sebou liší v koncovkách morfémů N-A-G.SG i N.PL, jež mají oba sekundární typy totožné s koncovkami příslušných typů primárních (až na drobný defekt ve vokalické basi N.SG u III^{b}), unifikovaně se pak spolu shodují v koncovkách ostatních. V pádových kategoriích s unifikovanými koncovkami se typy II^{b} a III^{b} navíc shodují s paradigmaty I.b^{b} , I.a^{a} i I.b^{a} a jen přítomností palatalizačního prvku se v nich odlišují od typu I^{a} , cf. 4.2.4.

Kontrast II^{b} :: II a III^{b} :: III je v kategoriích D-I-L.SG, PL (kromě N) a DU posílen palatalizací koncovek u sekundárních, adjektivních paradigmat. Pro dvojici II^{b} :: II je palatalizační kontrast zcela důsledný, pro dvojici III^{b} :: III nutno připomenout, že již primární paradigma III si některé morfy «vypůjčuje» od jiných a že tyto vypůjčené morfy, pokud to jejich vokalická base dovoluje, se palatalizují.²⁶ Zvláštní je i palatalizační kontrast v kategorii G.PL: III^{b} palatalizovanou koncovku důsledně vyžaduje (i u participií), III u některých lexikálních jednotek používá koncovky palatalizované, u jiných nepalatalizované. Kontrast paradigmat II^{b} :: II.a je v SG stejně výrazný jako kontrast II^{b} :: II . V PL a DU se oba typy v důsledku palatalizace formálně sblíží (rozdíl se udržuje pouze v N&D.PL a D&I.DU).

²⁶ Týká se to vždy koncovek D.SG a V//N//A.DU, může se to týkat i koncovek I.SG, po každé se přitom uplatňují koncovky rodově specifické.

T 4.4/4	I.b ^c	(2A)	V	I.b ^b	(1A)	V	I.b ^a	(1B)	V
V	žal-èsn-is	†∅	žal-èsn-è	vīs-žal-is	∅∅	vīs-žal-è	žol-in-i ^{∅∅}	∅∅	žol-in-e ^{†∅}
N	žal-èsn-is	†∅	žal-èsn-è	vīs-žal-is	∅∅	vīs-žal-è	žol-in-is	∅∅	žol-in-è
A	žal-èsn-i	†∅	žal-èsn-è	vīs-žal-i	†∅	vīs-žal-è	žol-in-i	†∅	žol-in-è
G	žal-èsn-i-o ^{†∅}		žal-èsn-ès ^{∅∅}	vīs-žal-i-o ^{†∅}		vīs-žal-ès ^{∅∅}	žol-in-i-o ^{†∅}		žol-in-ès ^{∅∅}
D	žal-èsn-i-ám ^{∅∅}		žal-èsn-ei ^{†∅}	vīs-žal-i-am ^{∅∅}		vīs-žal-ei ^{†∅}	žol-in-i-am ^{∅∅}		žol-in-ei ^{†∅}
I	žal-èsn-i-ù	††	žal-èsn-è	vīs-žal-i-u	††	vīs-žal-e	žol-in-i-ù	††	žol-in-è
L	žal-èsn-i-amè	∅∅	žal-èsn-èjè	vīs-žal-i-ame	∅∅	vīs-žal-èje	žol-in-i-ame	∅∅	žol-in-èje
V/N	žal-èsn-i ^{∅†}		žal-èsn-ès ^{†∅}	vīs-žal-i-ai ^{∅∅}		vīs-žal-ès ^{†∅}	žol-in-i-ai ^{∅∅}		žol-in-ès ^{†∅}
A	žal-èsn-i-ùs	††	žal-èsn-ès	vīs-žal-i-us	††	vīs-žal-es	žol-in-i-ùs	††	žol-in-ès
G		žal-èsn-i-ū ^{∅∅}		vīs-žal-i-ū ^{∅∅}			žol-in-i-ū ^{∅∅}		
D	žal-èsn-i-ems	∅∅	žal-èsn-émis	vīs-žal-i-ems	∅∅	vīs-žal-émis	žol-in-i-ams	∅∅	žol-in-émis
I	žal-èsn-i-ais	∅∅	žal-èsn-émis	vīs-žal-i-ais	∅∅	vīs-žal-émis	žol-in-i-ais	∅∅	žol-in-émis
L	žal-èsn-i-uosè	∅∅	žal-èsn-èsè	vīs-žal-i-uose	∅∅	vīs-žal-èse	žol-in-i-uose	∅∅	žol-in-èse
V/N/A	žal-èsn-i-ù	††	žal-èsn-i	vīs-žal-i-u	††	vīs-žal-i	žol-in-i-ù	††	žol-in-i
D	žal-èsn-i-ém	∅∅	žal-èsn-ém	vīs-žal-i-ém	∅∅	vīs-žal-ém	žol-in-i-am	∅∅	žol-in-ém
I	žal-èsn-i-ém	∅∅	žal-èsn-ém	vīs-žal-i-ém	∅∅	vīs-žal-ém	žol-in-i-am	∅∅	žol-in-ém

4.4.4 Tabulka T 4.4/4 srovnává škálu adjektívních paradigmat $I.b^{\alpha} - V$, $I.b^{\beta} - V$, $I.b^{\gamma} - V$. Prosodické zvláštnosti kategorií V&N.SG jsme objasnili v částech 4.3.3–5. K rodové či pádové homonymii uvnitř uvedených paradigmat dochází pouze v banálních případech G.PL MASC :: G.PL FEM a I.SG MASC :: V//N//A.DU MASC.

PŘEKLAD

žal-èsn-is//-è (2A $I.b^{\alpha} - V$) ‘zelenější’, *vis-žal-is//-è* (1A $I.b^{\beta} - V$) ‘stálezelený’, *žol-in-is// -è* (1B $I.b^{\gamma} - V$) ‘travnatý’. Všechny kmeny vycházejí z kořene Ž_L (cf. *žāl-i-as* ‘zelený’, *žol-è* ‘tráva’, ‘bylina’) a svou derivační strukturou ilustrují, co jsme vykládali v části 4.3.5.

POZNÁMKA (TYPO)GRAFICKÁ. Prosodickou charakteristiku, která je pro oba rody společná, uvádíme uprostřed sloupce.

POZNÁMKY

Rozdíly ve složce MASC jsme popsali v části 4.4.2, ve složce FEM se pouze v kategorii V.SG liší typ $I.b^{\gamma} - V$ od zbývajících dvou. Úhrnem lze říci, že uvedená paradigmatá se shodují v takovém množství pádových a číselných kategorií, že je úspornější vyjmenovat ty, v nichž je lexikální homonymie vyloučena. Přesto mezi nimi k lexikální homonymii nedochází. To proto, že celá škála paradigmat $I.b^{\alpha-\beta-\gamma} - V$ je vyhrazena pro adjektíva druhotná, morfologicky motivovaná, přičemž neexistují lexikální dvojice, které by se shodovaly ve stavbě kmene a lišily jen paradigmatickou příslušností. Naopak paradigmatická příslušnost uvnitř škály $I.b^{\alpha-\beta-\gamma} - V$ je z hlediska slovtvorné, derivační morfologie zcela redundantní.

4.4.5 Tabulka T 4.4/5 srovnává adjektívní paradigmata I^α – IV a I.a^α – IV.a. Ta jsou dokonale paralelní, neboť takové jsou již jejich rodové složky I^α a I.a^α pro MASC, IV a IV.a pro FEM.

T 4.4/5	I ^α (2B)	IV	I.a ^α (2A)	IV.a
V	raĩt-as ^{h∅}	rait-à ^{∅b}	pěšč-ĩ-as ^{h∅}	pěšč-ĩ-à ^{∅b}
N sg	raĩt-as ^{h∅}	rait-à ^{∅b}	pěšč-ĩ-as ^{h∅}	pěšč-ĩ-à ^{∅b}
A	raĩt-a ^{h∅}		pěšč-ĩ-a ^{h∅}	
G	raĩt-o ^{h∅}	rait-õs ^{∅∅}	pěšč-ĩ-o ^{h∅}	pěšč-ĩ-õs ^{∅∅}
D	rait-ám ^{∅∅}	raĩt-ai ^{h∅}	pěšč-ĩ-ám ^{∅∅}	pěšč-ĩ-ai ^{h∅}
I	rait-ù ^{hb}	rait-à ^{hb}	pěšč-ĩ-u ^{hb}	pěšč-ĩ-a ^{hb}
L	rait-amè ^{∅∅}	rait-ojè ^{∅∅}	pěšč-ĩ-amè ^{∅∅}	pěšč-ĩ-ojè ^{∅∅}
V/N pl	rait-ĩ ^{∅b}	raĩt-os ^{h∅}	pěst-ĩ ^{∅b}	pěšč-ĩ-os ^{h∅}
A	rait-ùs ^{hb}	rait-às ^{hb}	pěšč-ĩ-us ^{hb}	pěšč-ĩ-as ^{hb}
G	rait-ũ ^{∅∅}		pěšč-ĩ-ũ ^{∅∅}	
D	rait-íems ^{∅∅}	rait-óms ^{∅∅}	pěst-íems ^{∅∅}	pěšč-ĩ-óms ^{∅∅}
I	rait-aĩs ^{∅∅}	rait-omìs ^{∅∅}	pěšč-ĩ-aĩs ^{∅∅}	pěšč-ĩ-omìs ^{∅∅}
L	rait-uosè ^{∅∅}	rait-osè ^{∅∅}	pěšč-ĩ-uosè ^{∅∅}	pěšč-ĩ-osè ^{∅∅}
V/N/A du	rait-ù ^{hb}	rait-ĩ ^{hb}	pěšč-ĩ-u ^{hb}	pěst-ĩ ^{hb}
D	rait-íem ^{∅∅}	rait-óm ^{∅∅}	pěst-íem ^{∅∅}	pěšč-ĩ-óm ^{∅∅}
I	rait-iëm ^{∅∅}	rait-òm ^{∅∅}	pěst-iëm ^{∅∅}	pěšč-ĩ-òm ^{∅∅}

PŘEKLAD

raĩtas – *raità* (2B, I^α – IV) ‘jedoucí na koni’, *pěščias* – *pěščià* (2A, I.a^α – IV.a) ‘jdoucí pěšky’

Porovnáme-li obě dvojice z hlediska homonymie (sc. při přechodu od roviny morfématické k morfonologické), vidíme, že:

- obě paradigmata se formálně shodují pouze v kategoriích, kde se uplatňuje nesubstantívní koncovka s přední vokalickou basí (-i, -ie), tedy v N&D.PL a D&I.DU. Zde by mohlo dojít k homonymii lexikální, kdybychom měli dvě různé lexikální jednotky o stejném kmenu, rozlišené jediné paradigmatickou příslušností (neznám takovou dvojici);
- k rodové homonymii dochází jednak v G.PL, což obecně platí pro všechna adjektívní paradigmata, jednak v A.SG, což postihuje jediné typy I^α – IV a I.a^α – IV.a;
- k pádové homonymii dochází zde (stejně jako u všech adjektívních typů) pouze mezi I.SG MASC a V/N//A.DU MASC, což je ostatně vůbec jediná pádová homonymie, kterou litevská deklinace zná.

4.4.6 Poslední tabulka T 4.4/6 srovnává paradigmata II^{β} – IV.b a III^{β} – IV.b . Složku FEM mají oba typy stejnou (pro lexém *pàts* se sice V.SG.FEM neuplatní, pro participia však ano), ve složce MASC dochází k rozsáhlé formální shodě, jak jsme popsali v části 4.4.3. Přesto ani pro tuto dvojici k lexikální homonymii nedochází. Je to způsobeno tím, že produktivita typu III^{β} – IV.b stojí na participiích, jež jsou jednoznačně identifikována svým – morfologicky značně složitým – kmenem. (Kmen participia je tak specifický, že jeho deklinačněparadigmatická příslušnost je morfologicky redundantní.)

Kromě banálních případů platných pro všechna adjektiva v uvedených typech k pádové ani rodové homonymii nedochází. Poznamenejme nicméně, že koncovka $-i^{\emptyset b}$, která u jiných paradigmat vystupuje ve funkci N.PL.MASC, zde obsluhuje morfy V&N.SG.FEM.

T 4.4/6	II^{β}	(2B)	IV.b	III^{β}	(2B)	IV.b
V	plat-ùs ^{∅∅}		plat-i ^{∅b}		***	
N sg	plat-ùs ^{∅∅}		plat-i ^{∅b}	pàt-∅-s ^{∅∅}		pat-i ^{∅b}
A	plāt-u ^{h∅}		plāč-i-a ^{h∅}	pāt-i ^{h∅}		pāč-i-a ^{h∅}
G	plat-aūs ^{∅∅}		plāč-i-ōs ^{∅∅}	pat-iēs ^{∅∅}		pač-i-ōs ^{∅∅}
D	plāč-i-ám ^{∅∅}		plāč-i-ai ^{h∅}	pač-i-ám ^{∅∅}		pāč-i-ai ^{h∅}
I	plāč-i-ù ^{hb}		plāč-i-à ^{hb}	pač-i-ù ^{hb}		pač-i-à ^{hb}
L	plāč-i-amè ^{∅∅}		plāč-i-ojè ^{∅∅}	pač-i-amè ^{∅∅}		pač-i-ojè ^{∅∅}
V/N pl	plāt-ūs ^{h∅}		plāč-i-os ^{h∅}	pāt-ys ^{h∅}		pāč-i-os ^{h∅}
A	plāč-i-ùs ^{hb}		plāč-i-às ^{hb}	pač-i-ùs ^{hb}		pač-i-às ^{hb}
G		plāč-i-ū ^{∅∅}			pač-i-ū ^{∅∅}	
D	plat-iems ^{∅∅}		plāč-i-óms ^{∅∅}	pat-iems ^{∅∅}		pač-i-óms ^{∅∅}
I	plāč-i-aīs ^{∅∅}		plāč-i-omīs ^{∅∅}	pač-i-aīs ^{∅∅}		pač-i-omīs ^{∅∅}
L	plāč-i-uosè ^{∅∅}		plāč-i-osè ^{∅∅}	pač-i-uosè ^{∅∅}		pač-i-osè ^{∅∅}
V/N/A du	plāč-i-ù ^{hb}		plat-i ^{hb}	pač-i-ù ^{hb}		pat-i ^{hb}
D	plat-iem ^{-∅∅}		plāč-i-óm ^{-∅∅}	pat-iem ^{-∅∅}		pač-i-óm ^{-∅∅}
I	plat-iēm ^{-∅∅}		plāč-i-ōm ^{-∅∅}	pat-iēm ^{-∅∅}		pač-i-ōm ^{-∅∅}

PŘEKLAD

platūs (2B, II^{β} – IV.b) ‘široký’, *pàts* (2B, III^{β} – IV.b) ‘sám’ (dokonce i on)